

Eesti kodanike õigusrikkumised Soomes

Andri Ahven, Pilleriin Lindsalu

Tallinn 2012

Justiitsministeeriumi kriminaalpoliitika osakond
Analüüsitalitus

Justiitsministeerium

Väljaandja:
Justiitsministeerium
Tõnismägi 5a
15191 Tallinn
Telefon: 6 208 100
Faks: 6 208 109
e-post: info@just.ee

Kõik käesolevas materjalis esitatu on kaitstud autoriõigusega, mis kuulub Justiitsministeeriumile. Väljaande tsiteerimine või refereerimine on lubatud üksnes juhul, kui viidatakse materjali autoritele. Ilma Justiitsministeeriumi eelneva kirjaliku nõusolekuta ei ole väljaannet või selle osi lubatud mingil viisil publitseerida.

Sisukord

JÄRELDUSED	4
SISSEJUHATUS	5
ANDMESTIK	6
1. EESTI KODANIKE ARV SOOMES	8
2. ÕIGUSRIKKUMISES KAHTLUSTATAVAD EESTI KODANIKUD (KORDUMATUD ISIKUD)	10
3. ÕIGUSRIKKUMISES KAHTLUSTATAVAD EESTI KODANIKUD (KORDUVAD ISIKUD)	12
3.1. KÕIGIS ÕIGUSRIKKUMISTES KAHTLUSTATAVAD	12
3.2. KURITEOS KAHTLUSTATAVATE STRUKTUUR KURITEOLIIKIDE JÄRGI	13
3.3. ÕIGUSRIKKUMISTE ARV ÜHE ISIKU KOHTA.....	15
3.4. VÕRDLUS TEISTE RIIKIDEGA.....	17
4. KAHTLUSTATAVAD EESTI KODANIKUD ÕIGUSRIKKUMISE LIIGI JÄRGI	19
4.1. VARAVASTASED JA MAJANDUSKURITEOD	19
4.2. ELU- JA TERVISEVASTASED KURITEOD	20
4.3. LIIKLUSALASED ÕIGUSRIKKUMISED	21
4.4. NARKOKURITEOD.....	24
5. KURITEOS KAHTLUSTATAVATE EESTI KODANIKE VANUS, SUGU JA EMAKEEL (KORDUVAD ISIKUD)	26
5.1. VANUS.....	26
5.2. SUGU	27
5.3. ELUKOHT JA EMAKEEL.....	28
6. LIIKLUSALASES ÕIGUSRIKKUMISES KAHTLUSTATAVAD EESTI KODANIKUD (KORDUVAD ISIKUD)	31
7. SOOMES ÕIGUSRIKKUMISE EEST KARISTATUD EESTI KODANIKUD.....	33
8. EESTI KODANIKUD SOOME VANGLATES.....	34
9. SOOMES KINNI PEETUD ISIKUTE KURITEOD EESTIS.....	35
9.1. EESTIS KAHTLUSTATAVANA ÜLE KUULATUD ISIKUD	36
9.2. EESTIS VANGLAS VIIBINUD ISIKUD	37
KASUTATUD KIRJANDUS	38
LISAD.....	40

Järeldused

1. Soomes õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arv (korduvad isikud) kasvas perioodil 1997–2011 peaaegu kaheksa korda; samal ajal tõusis Eesti kodanike osakaal õigusrikkumises kahtlustatavatest 0,3%-lt 1,9%-le. Üle poole Eesti kodanike kuritegudest pandi 2011. aastal toime Helsingis, Espoos ja Vantaas.
2. Kahtlustatavate arv kasvas kiiremini aastatel 2005 (Euroopa Liiduga liitumise järel), 2008 (Schengeni viisaruumiga liitumise järel) ning 2010 (taasiseseisvumise järel suurima tööpuudusega aasta Eestis).
3. Õigusrikkumiste toimepanemist mõjutas osaliselt eestlaste osakaalu kasv Soome rahvastikus, aga ka riikidevahelise liikumise lihtsustumine ja „külaliskuritegevus“. Viimasele viitab asjaolu, et õigusrikkujate arvu kasv on olnud märksa kiirem kui Soomes alaliselt elavate Eesti kodanike arvu kasv.
4. 2011. aastal peeti Soomes õigusrikkumises kahtlustatavana kinni ligi 7900 kordumatut Eesti kodanikku. Arvestades raskeima õigusrikkumise liigi järgi, oli neist 63% toime pannud liiklusalase õigusrikkumise, 15% varguse ja 22% muu õigusrikkumise.
5. Eesti kodanike osakaal on olnud märkimisväärne:
 - narkootikumide vahendamises – juba 1990ndate lõpust, ning pärast vahepealset langust kasvas see taas aastatel 2008–2010;
 - vargustes – Eesti kodanike osakaal tõusis lühiajaliselt 2005. aastal ja tõusis uuesti aastatel 2008–2010;
 - joores sõidukijuhtimises – Eesti kodanike osakaal on märgatavalt kasvanud alates 2005. aastast, kuid eriti aastatel 2010–2011.
6. Soomes ajutiselt viibijate osakaal oli suurem rasketes narkokuritegudes, vargustes ja joores sõidukijuhtimises kahtlustatavate Eesti kodanike hulgas (narkokuritegudes 91%, vargustes ja joores juhtimistes 75%). Püsivalt Soomes elavate isikute osakaal oli suurem elu- ja tervisevastastes kuritegudes (51%).
7. Enamlevinud kuritegude osas olid kahtlustatavad sarnaseid kuritegusid toime pannud ka Eestis: varguse tõttu Soomes kinni peetud isikutest enam kui pooled olid ka Eestis toime pannud varavastase kuriteo. Joores sõidukijuhtidest (vähemalt 0,5 promilli) oli Eestis sarnase kuriteo toime pannud 36%, enamik seejuures korduvalt.
8. Enamlevinud õigusrikkumiste liikides oli Eesti kodanike osakaal kõigist 2011. aastal kahtlustatavatest (korduvad isikud) järgmine:
 - 1,2% kergekes liiklusrikkumistes;
 - 1,9% kõikides õigusrikkumistes kokku (kuriteod ja kerged liiklusrikkumised);
 - 2,1% elu- ja tervisevastastes kuritegudes;
 - 3,0% kuritegudes kokku (k.a liikluses);
 - 3,9% vargustes;
 - 7,0% joores sõidukijuhtimises kokku (vähemalt 0,5 promilli veres);
 - 8,9% vähemalt 1,2-promillises joores sõidukijuhtimises;
 - 10,3% rasketes narkokuritegudes.
9. Soomes kahtlustatavate sooline ja vanuseline struktuur on üldjoontes sarnane Eestis kahtlustatavate omaga. Vähem esindatud on need vanusegrupid, kelle liikumisvõimalused on piiratud (kõige nooremad ja vanemad).
10. Eesti kodanikud panevad Soomes toime märkimisväärse osa joores juhtimise kuritegudest: 21–39-aastaste kahtlustatavate hulgas oli Eesti kodanike osakaal umbes 11%, raske joores puhul (vähemalt 1,2 promilli) 15–16%. Vaadates üksnes Uusimaa piirkonda, siis näiteks vanusegrupis 30–34 ulatus 2011. aastal Eesti kodanike osakaal 41%-ni kahtlustatavatest.

Sissejuhatus

Viimastel aastatel on Soome ja Eesti meedias sageli ilmunud teateid Eestist pärit kurjategijate tegutsemisest Soomes ning nende süüdimõistmisest mitmesugustes narkokuritegudes või vargustes. Eesti liitumine Euroopa Liiduga 2004. aasta mais ja ühinemine Schengeni lepinguga 2007. aasta detsembris on riikidevahelist reisimist märgatavalt lihtsustanud. Piiriületusel dokumentide kontrolli kadumine tõi kaasa uusi võimalusi ka riikide vahel sageli liikuvatele kurjategijatele, kelle tabamine piiriületusel muutus varasemast raskemaks.

Samal ajal on kiiresti kasvanud Eestist pärit inimeste töötamine Soomes ning seal on välja kujunenud arvestatav kohapeal elavate eestlaste kogukond. Lisaks töötab suur hulk inimesi Soomes ajutiselt või kindlate perioodide kaupa, säilitades alalise elukoha Eestis. Sellega on viimastel aastatel kaasnud teatud liiki õigusrikkumiste märgatav kasv: oluliselt on sagenenud joores sõidukijuhtimine ja lubatud sõidukiiruse ületamine, alati ei järgita juhiloa ümberregistreerimist puudutavaid nõudeid.

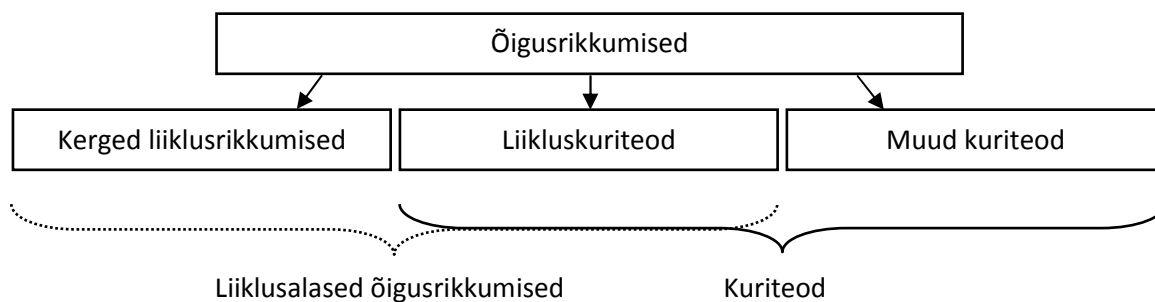
Käesoleva ülevaate eesmärgiks on kirjeldada Eesti kodanike poolt Soomes toime pandud õigusrikkumiste statistikat. Tuuakse andmeid õigusrikkumiste arvu ja nende liigilise struktuuri muutumisest viimastel aastatel, õigusrikkumisi toime pannud isikute sotsiaaldemograafilise koosseisu kohta jm. Vaatluse all on eeskätt Euroopa Liiduga liitumisele järgnenud aastad 2005–2011, kuid võimalusel tuuakse andmeid ka varasematest aastatest.

Ülevaate koostajad tänavad kaasabi eest Jorma Kalliot, Salla-Tuulia Koivuoja ja Kimmo Moisiot Soome statistikaametist, Juha Heleniust Soome politseikõrgkoolist ning Konsta Korhoneni Soome politseivalitsusest.

Andmestik

Soomes ei eristata väärtegusid ja kuritegusid ning kõiki õigusrikkumisi nimetatakse „kuritegudeks“ (*rikokset*). Olenevalt õigusrikkumist kirjeldavast seadusest eristatakse sageli „kriminaalkodeksi kuritegusid“ (*rikoslakirikokset*) ja „liiklusrikkumisi“ (*liikenneriikkomukset*); lisaks moodustavad väiksema rühma teistes õigusaktides kirjeldatud kuriteod. Seda jaotust järgides avaldatakse andmed õigusrikkumistest tavaliselt kahes grupis: „kõik kuriteod“ (sh liikluskuriteod)¹ ja liiklusega seotud rikkumised². Järgnevalt kasutatakse vastavalt mõisteid „kuriteod“ ning „kergeid liiklusrikkumised“; kõigi rikkumiste koondnimetajana kasutatakse mõistet „õigusrikkumised“. Väljend „liiklusalased õigusrikkumised“ hõlmab käesolevas aruandes liikluskuritegusid ja kergeid liiklusrikkumisi.

Aruandes kasutatud mõistete omavahelisi seoseid illustreerib järgmine skeem.

Sisulistel kaalutlustel vaadatakse käesolevas aruandes mõnel juhul liikluskuritegusid ja kergeid liiklusrikkumisi koos ning eraldi analüüsitakse muid, liiklusega mitteseotud kuritegusid (eelkõige kahtlustatavate sotsiaaldemograafilise jaotuse osas).

Soomes politseikõrgkoolilt (*Poliisiammattikorkeakoulu*) saadi andmed Soomes õigusrikkumise toimepanemises kahtlustatavate kordumatute Eesti kodanike arvu kohta aastatel 2006–2011. Andmed esitatakse vaid raskeima õigusrikkumise järgi ning sellest tulenevalt esineb iga isik andmestikus vaid ühe korra. Seetõttu on enamiku õigusrikkumiste liikide puhul kahtlustatavaid tegelikult mõnevõrra rohkem. Käesolevas ülevaates kasutatakse nende andmete esitamisel väljendit „kordumatud isikud“.

Soomes statistikaamet (*Tilastokeskus*) avaldab veebis ametlikke andmeid Soomes õigusrikkumises kahtlustatavate isikute kodakondsuse ja muude tunnuste järgi, lugedes iga lahendatud õigusrikkumisega seotud isiku erinevaks isikuks (seega võib üks ja sama isik andmestikus esineda korduvalt)³. Lisaks veebis avaldatud andmetele aastate 1997–2011 kohta⁴ kasutati analüüsis ka neilt täiendavalt saadud andmeid õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike sotsiaaldemograafilise struktuuri kohta aastatel 2006–2010. Käesolevas ülevaates kasutatakse statistikaameti andmete esitamisel väljendit „korduvad isikud“.

¹ „*Kaikki rikokset*“. Statistikas hõlmab see kategooria lisaks kriminaalkodeksis kirjeldatud õigusrikkumistele ka teistes seadustes ja õigusaktides kirjeldatud õigusrikkumisi (nt alkoholiseaduse rikkumised), kuid mitte kergeid liiklusrikkumisi. Kriminaalkodeksis (*rikoslaki*) kirjeldatud tähtsamad liiklusalased õigusrikkumised (liikluskuriteod) on joores sõiduki juhtimine, raske liiklusturvalisuse ohustamine, sõiduki loovutamine joores isikule ja juhtimisõigusega sõitmine. „Kõigi kuritegude“ alajaotusena või täiesti eraldi tuuakse sageli välja ainult kriminaalkodeksis kirjeldatud õigusrikkumised (*rikoslakirikokset*).

² „*Liikenneturvallisuuden vaarantaminen, liikennepako tieliikenteessä, liikenneriikkomus*“. Hõlmab valdavalt kergeid liiklusrikkumisi (nt mõõdukas lubatud sõidukiiruse ületamine, liiklusturvalisuse ohustamine), kuid ka liiklusõnnetuse sündmuskohalt põgenemist (mis on karistatav karmimalt kui juhtimisõigusega sõitmine); seega ei kajasta statistikas kasutatav jaotus alati karistuste võimalikku raskust.

³ http://pxweb2.stat.fi/database/statfin/oik/polrik/polrik_fi.asp

⁴ Eesti kodanikke hakati Soomes statistikast eraldi välja tooma alates 1997. aastast.

Statistikaameti andmed eri riikide kodanike poolt toime pandud õigusrikkumistest kajastavad põhiosas vaid kindlaks tehtud kahtlustatavatega (lahendatud) õigusrikkumisi; samas jääb teadmata, milline osa lahendamata jäänud õigusrikkumistest pandi toime ühe või teise riigi kodanike poolt. Seetõttu pälvivad neis andmetes tähelepanu pigem suhtarvud (nt Eesti kodanikest kahtlustatavate osakaal kõigist kindlaks tehtud kahtlustatavatest) kui absoluutarvud.

Tasub ka tähelepanu juhtida asjaolule, et Soome statistikaameti teadaandes 2011. aasta kuritegevuse olukorrast⁵ ja sellele viitavas Eesti meedias⁶ kasutatav väljend „kuriteos kahtlustatavate isikute arv“ kajastab kuriteos (v.a liiklusrikkumistes) kahtlustatavate korduvate isikute arvu (see on lähedane teadaolevalt Eesti kodanike poolt toime pandud kuritegude arvule, kuid kuna mõne juhtumiga võib olla seotud mitu isikut, siis ei lange need kokku). Kordumatute isikute arv on sellest näitajast enam kui kaks korda väiksem.

Ülalkirjeldatud statistika Eesti kodanike poolt toime pandud õigusrikkumistest ei anna teavet selle kohta, kui palju on Soomes õigusrikkumisi toime pannud Eestist pärit isikuid, kellel on mõne teise riigi kodakondsus või kellel kodakondsus puudub. Samas ei saa nende arv Eesti kodanikega võrreldes olla määrav, arvestades teiste riikide kodanike suhteliselt väikest osakaalu Eesti rahvastikus ning kodakondsuseta isikute väga väikest osakaalu kõigi Soomes õigusrikkumises kahtlustatavate isikute seas (nende kodakondsuseta isikute päritoluriik pole teada).

Muudeks olulisteks andmeallikateks olid Soome õiguspoliitika instituudi (*Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos*) poolt avaldatud ülevaated kuritegevuse olukorrast (sh välisriikide kodanike poolt Soomes toime pandud kuritegudest)⁷, andmed Soomes kinni peetud Eestiga seotud isikutest ja nende kinnipidamise põhjustest (saadud Eesti politsei- ja piirivalveameti kaudu), Soome statistikaameti andmed alaliselt Soomes elavate Eesti kodanike arvu kohta ning andmed Soome elanike turismireisidest Eestisse. Täiendavat teavet saadi Soome ja Eesti meediast, mõnedest päringutest Soome ametiasutustele ning Eesti justiitsministeeriumi andmebaasidest.

Eesti kodanike õigusrikkumisi kirjeldavates peatükkides esitatakse andmed õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arvu kohta raskeima õigusrikkumise liigi järgi (ühekordsed isikud), antakse ülevaade Soomes õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arvu ja osakaalu kohta kokku ning enamlevinud õigusrikkumiste liikide järgi (korduvad isikud); samuti tuuakse välja absoluut- ja suhtarvud teistest riikidest pärit kahtlustatavate kohta. Seejärel vaadeldakse arenguid läbi aastate peamiste õigusrikkumiste liikide lõikes: varavastased kuriteod, elu- ja tervisevastased kuriteod, liikluskuriteod ja -rikkumised ning narkokuriteod. Lisaks iseloomustatakse kuritegudes kahtlustatavaid peamiste sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes (vanus, sugu, elukoht ja emakeel).

⁵ http://www.stat.fi/til/polrik/2011/polrik_2011_2012-04-02_tie_001_fi.html

⁶ http://www.delfi.ee/news/paevauudised/110_112/soomes-kahtlustati-mullu-kuritegudes-9100-estlast.d?id=64167605

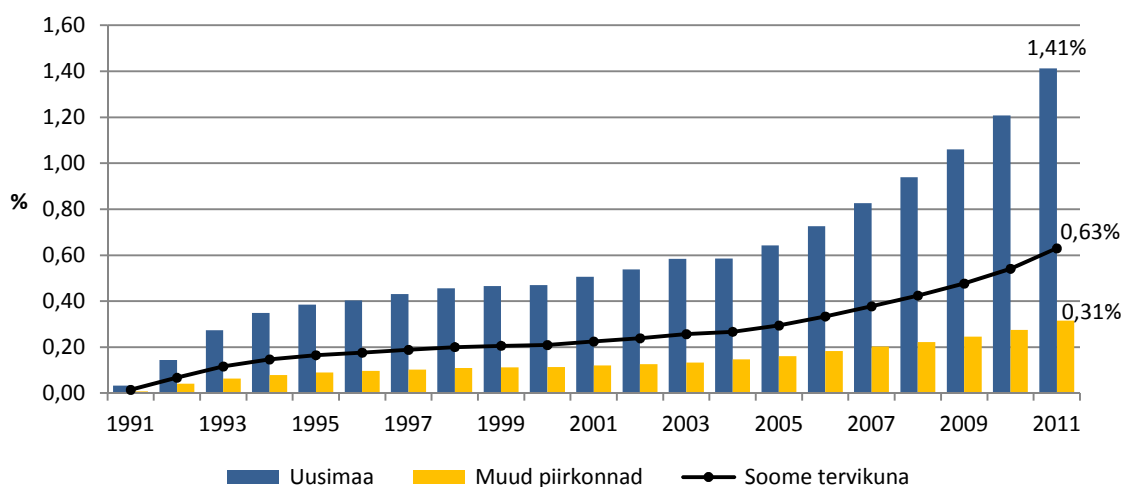
⁷ <http://www.optula.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Kriminologisentutkimusyksikonjulkaisut>

1. Eesti kodanike arv Soomes

Eesti kodanikud moodustavad suurima Soomes alaliselt elavate välismaalaste grupi ning nende arv ületas 2010. aastal esmakordselt Soomes elavate Venemaa kodanike arvu. Soome statistikaameti andmetel elas 2011. aastal Soomes üle 34 000 Eesti kodaniku (0,63% riigi elanikkonnast)⁸; seejuures oli naised mõnevõrra rohkem kui mehed (vastavalt 17 414 ja 16 592).

Soomes alaliselt elavate Eesti kodanike arv on alates taasiseseisvumisest järjekindlalt kasvanud. Kasv kiirenes 2005. aastal ning 2006–2010 püsis vahemikus 13–14% aastas. Viimase kahekümne aasta suurim kasv toimus 2011. aastal, kui lisandus 4926 alalist elanikku (aastane kasv 17%).

Uusimaa maakonnas (kus asuvad Helsingi, Espoo ja Vantaa) elas 2011. aasta lõpul ligi 22 000 Eesti kodanikku, mis moodustas 64% kõigist Soomes alaliselt elavatest Eesti kodanikest. Nende osakaal maakonna rahvastikust on viimastel aastatel märgatavalt tõusnud, sealhulgas kõige enam 2011. aastal.

Joonis 1. Soomes alaliselt elavate Eesti kodanike osakaal rahvastikust 1991–2011 (%)

Soomes töötavate eestlaste arvu kohta täpsed andmed puuduvad, kuna sageli töötatakse seal mitteametlikult või lühiajaliselt; samuti on olukordi, kus Soomes töötavale eestlasele maksab palka Eesti ettevõtte⁹. Tööjõu vaba liikumise tingimustes on sisuliselt võimatu mõõta Eesti ja Soome vahelist tööjõu mobiilsust (nii töötajate arvu kui ka reisimise sagedust), kuid erinevate hinnangute kohaselt ulatub Soomes tööl käivate eestlaste arv 50 000 – 100 000 inimeseni¹⁰.

Soome statistikaameti turismiuuringu kohaselt töötas 2011. aastal Soomes 41 100 inimest, kelle püsiv elukoht ei olnud Soomes, neist 20 900 olid pärit Eestist; Eestist pärit inimesed tegid töötamise eesmärgil aastaga umbes 141 100 reisi. Kokku saabus 2011. aastal Eestist Soome hinnanguliselt 708 000 (korduvat) reisijat.¹¹

Eesti statistikaameti hinnangul tegid Eesti elanikud 2010. aastal Soome 219 800 ööbimisega välisreisi, võrreldes varasemaga oli seda 51% enam (2009. aastal 145 400)¹². Kuigi nii Eesti kui ka Soome statistikaametite andmed põhinevad valikuuringutel, on need siiski kõige täpsemad hinnangud määratlemaks Eestist Soome reisimise ja seal tööl käimise ulatust.

⁸ http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp

⁹ <http://www.tarbija24.ee/575538/eestlaste-arv-soomes-on-mitmekordistunud>

¹⁰ <http://uudised.err.ee/index.php?06221445>

¹¹ http://www.stat.fi/til/rajat/2011/rajat_2011_2012-06-13_tie_001_en.html

¹² http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/23Turism_ja_majutus/01Eesti_elanike_reisimine/01Eesti_elanike_reisimine.asp

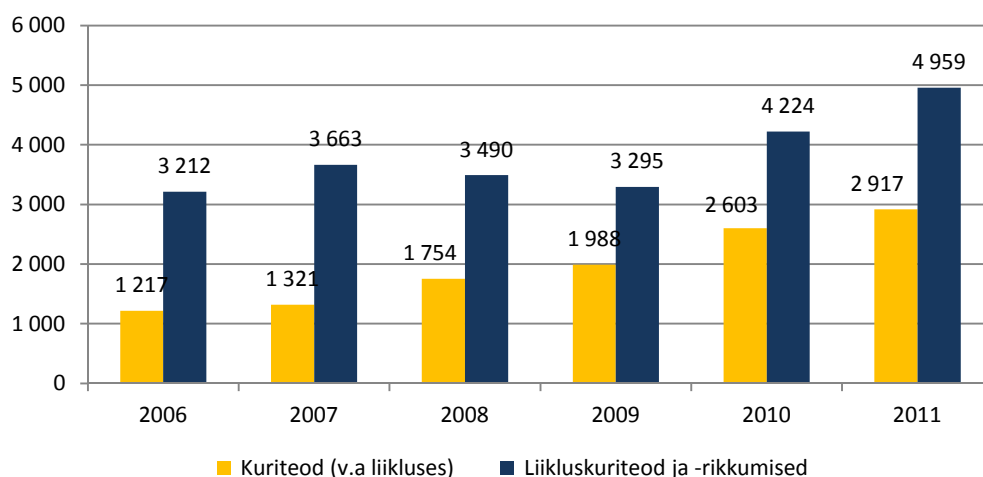
Tallinna Ülikooli Kommunikatsiooni Instituudi uuringu kohaselt kajastatakse Eestit ja eestlasi Soome trükimeedias sagedamini artiklites, mis käsitlevad poliitikat, kulutuuri, majandust või kuritegevust. Kuritegevusega seotud artiklid on enamasti neutraalse sisuga, kajastades näiteks riikidevahelist politseikoostööd; negatiivses valguses nähakse inimkaubandust ja organiseeritud kuritegevust. (Tirkkonen *et al* 2012).

Soome siseminister Anne Holmlund märkis oma 2010. aasta lõpus tehtud visiidil Eestisse, et välismaalastest kahtlustatavate arv on Soomes viimastel aastatel kasvanud eriti just nn liikuvus kuritegevuses, kus tegu on põhiliselt Helsingi sadama kaudu saabuvate peamiselt Balti või Balkani riikidest pärit kurjategijatega. Siseminister rõhutas vajadust tihendada politsei, tolli ja piirivalve riikidevahelist koostööd ning arendada koostööd merepiiri jälgimisel Schengeni õigusruumis¹³.

¹³ <http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/vwSearchView/1C45231170065F1BC22577E30033250C>

2. Õigusrikkumises kahtlustatavad Eesti kodanikud (kordumatud isikud)

Soomes toime pandud õigusrikkumises kahtlustatavate kordumatute Eesti kodanike arv kasvas aastatel 2006–2011 ligikaudu 1,8 korda. 2011. aastal kahtlustati kokku 7876 isikut, kellest 4959 (63%) olid raskema õigusrikkumisena toime pannud liikluskuriteo või –rikkumise ning 2917 (37%) muu õigusrikkumise.

Joonis 2. Soomes õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arv raskeima õigusrikkumise liigi järgi 2006–2011 (kordumatud isikud)

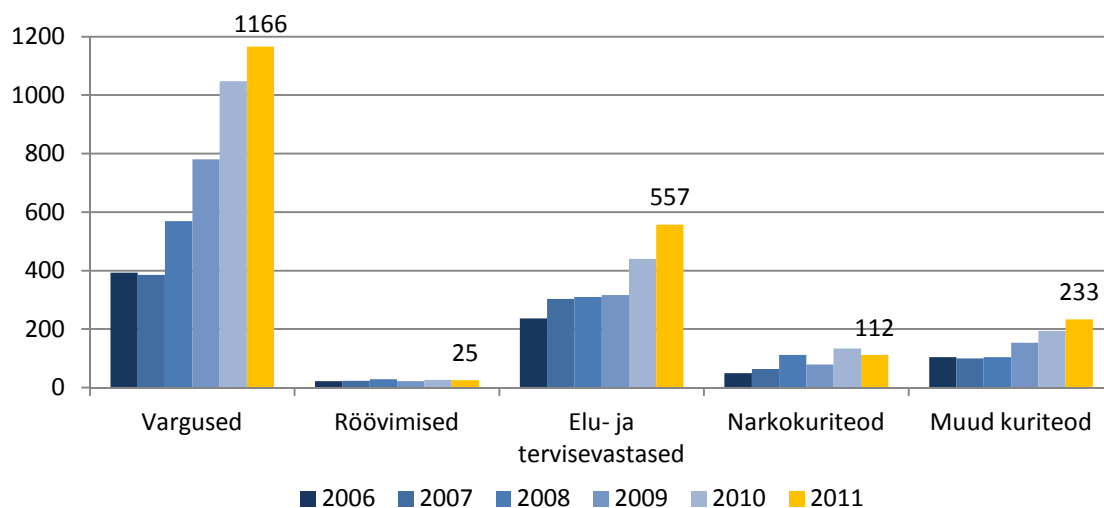
Õigusrikkumise liikidest oli kõige sagedamini raskeimaks liigiks liiklusturvalisuse ohustamine, millele järgnesid joobes sõidukijuhtimine ja vargus (vt tabel 1). Siinjuures tuleb arvestada, et üks ja sama isik võis, kas samaaegselt või eri aegadel, toime panna ka muid kergemaid õigusrikkumisi.

Tabel 1. Soomes õigusrikkumises kahtlustatavana kinni peetud isikud raskeima õigusrikkumise liigi järgi 2006–2011 (valitud liigid; kordumatud isikud)

	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Vargused	393	385	569	780	1 047	1 166
Röövimised	22	23	29	22	26	25
Elu- ja tervisevastased kuriteod	237	303	310	316	440	557
Sh kehaline väärkohtlemine	225	288	296	298	421	528
Narkokuriteod	49	63	112	79	134	112
Joobes sõidukijuhtimine	861	985	978	792	1 022	1 288
Raske liiklusturvalisuse ohustamine	38	40	55	52	38	75
Liiklusturvalisuse ohustamine	1 103	1 299	1 282	1 190	1 392	1 616
Juhtimisõiguseeta sõitmine	297	351	176	213	322	401
Kerged liiklusrikkumised	913	988	999	1 048	1 450	1 579
Muud kuriteod ja rikkumised	516	547	734	791	956	1 057
KOKKU	4 429	4 984	5 244	5 283	6 827	7 876

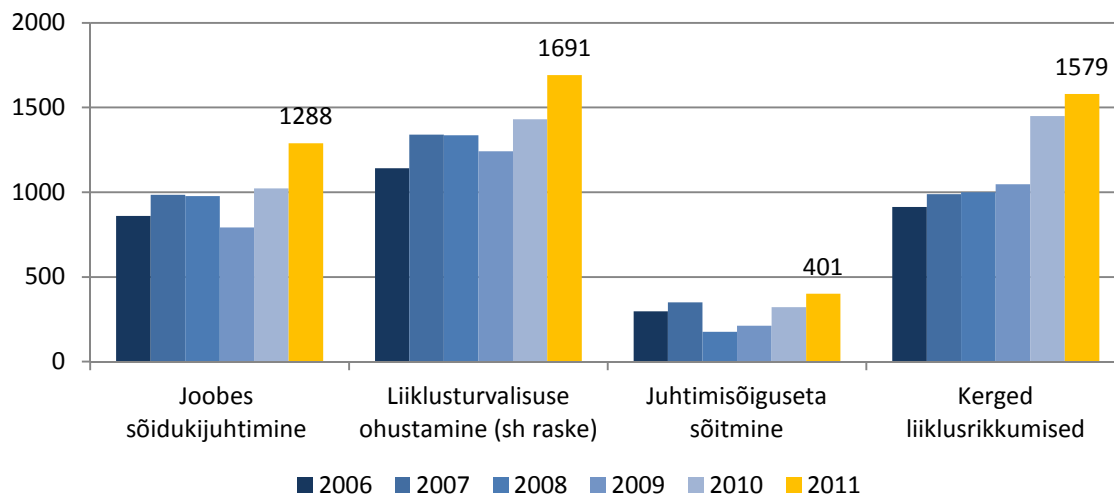
Allikas: Soome politseikõrgkool

Alates 2008. aastast on kiiresti kasvanud varguses kahtlustatavate Eesti kodanike arv, mis ajavahemikus 2007–2011 kolmekordistus. Suhteline kasv on olnud märkimisväärne ka muud liiki kuritegudes kahtlustatavate puhul, ehkki absoluutarvudes on muutused olnud väiksemad. Elu- ja tervisevastastes kuritegudes kahtlustatavate arv on märgatavalt kasvanud kahel viimasel aastal (2010–2011), mil suhteliselt kiiresti kasvas ka alaliselt Soomes elavate Eesti kodanike arv.

Joonis 3. Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike arv raskeima kuriteoliigi järgi 2006–2011 (v.a liikluses; kordumatud isikud)

Sarnaselt elu- ja tervisevastaste kuritegudega ei ole liiklusalastes õigusrikkumistes kahtlustatavate arvus olnud kiiret kasvu kogu vaatlusaluse perioodi jooksul, vaid suurem tõus on ilmnenud kahel viimasel aastal. Olemuselt on niisuguste õigusrikkumiste puhul tegu pigem kohapeal alaliselt või episoodiliselt elavate Eesti kodanike õigusrikkumistega, erinevalt peamiselt „külaliskurjategijate“ poolt toime pandud vargustest.

Joonis 4. Soomes liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavate isikute arv raskeima õigusrikkumise liigi järgi 2006–2011 (valitud liigid; kordumatud isikud)

3. Õigusrikkumises kahtlustatavad Eesti kodanikud (korduvad isikud)

3.1. Kõigis õigusrikkumistes kahtlustatavad

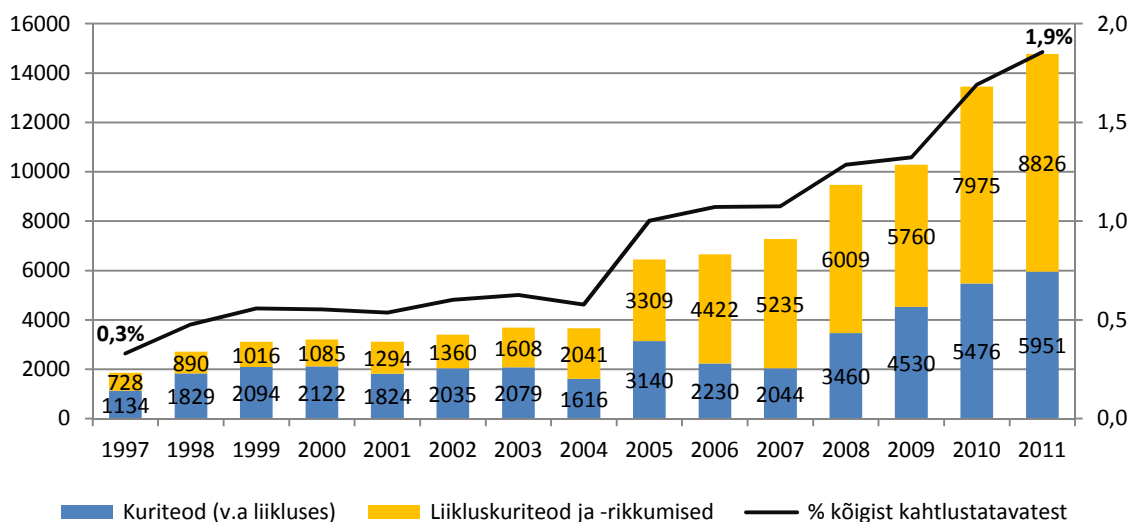
Käesolevas peatükis on jutt korduvatest isikutest, kus kõik õigusrikkumises kahtlustatavad isikud on iga õigusrikkumise puhul arvestatud eraldi. Seetõttu võib üks ja sama isik andmestikus korduda ning isikute arvud on märksa suuremad kui kordumatute isikute puhul.

Soomes õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arv kasvas perioodil 1997–2011 peaaegu kaheksa korda ning nende osakaal kõigist kahtlustatavatest tõusis 0,3%-lt 1,9%-le. Samal ajal kasvas Soomes alaliselt elavate Eesti kodanike arv 3,5 korda (9 689-lt 1997. aastal 34 006-le 2011. aastal). Seega on õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arv kasvanud oluliselt kiiremini kui õigusrikkumises kahtlustatavate üldarv Soomes ning ka kiiremini kui seal alaliselt elavate Eesti kodanike arv.

Õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arv kasvas eriti järsult 2005. aastal (ühe aastaga 76%); samuti toimus kiirem kasv aastatel 2008 ja 2010. Andmed viitavad asjaolule, et Eesti kodanike kuritegevust Soomes mõjutasid Eesti liitumine Euroopa Liiduga 2004. aastal (lõpetati piiriületuseks vajaliku dokumendi kontrollimine andmebaasist), Schengeni õigusruumiga ühinemine 2007. aastal (dokumendikontroll piiril kaotati) ning järsk tööpuuduse kasv Eestis 2010. aastal (15-64-aastaste töötus ulatus 17%-ni) ja sellest tingitud Soomes töötavate inimeste arvu kasv.

Ülaltoodud andmed viitavad nn liikuva kuritegevuse suurenemisele, kus Soome lühikeseks ajaks tulevad isikud panevad toime arvestatava osa kõigist Eesti kodanike poolt toime pandud õigusrikkumistest. 2011. aastal kuriteos kahtlustatavana (v.a liikluskuriteod) kinni peetud Eesti kodanikest 66% ei elanud alaliselt Soomes. Liiklusalaste õigusrikkumiste puhul oli see näitaja 62%.

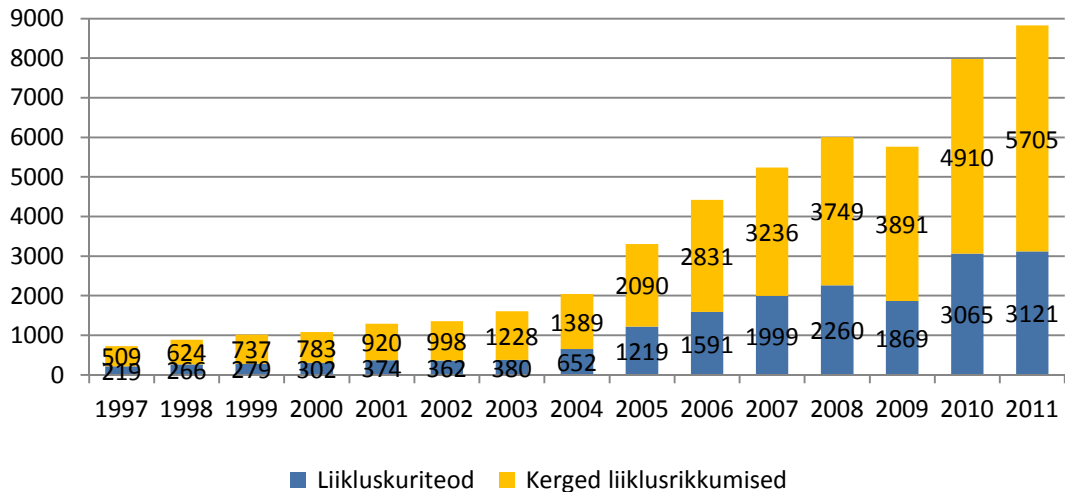
2011. aastal kahtlustati õigusrikkumistes kokku 14 777 Eesti kodanikku, sh liiklusalastes õigusrikkumistes¹⁴ 8826 isikut ning muudes õigusrikkumistes (kuritegudes) 5951 isikut. Liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arv on tõusnud suhteliselt kiiremini ning 2011. aastal moodustas nende osakaal 60% kõigist õigusrikkumises kahtlustatavatest Eesti kodanikest.

Joonis 5. Soomes kuriteos (v.a liikluses) ning liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arv ja Eesti kodanike osakaal kõigist kahtlustatavatest, 1997–2011 (korduvad isikud)

¹⁴ Vt selgitused peatükis „Andmestik“.

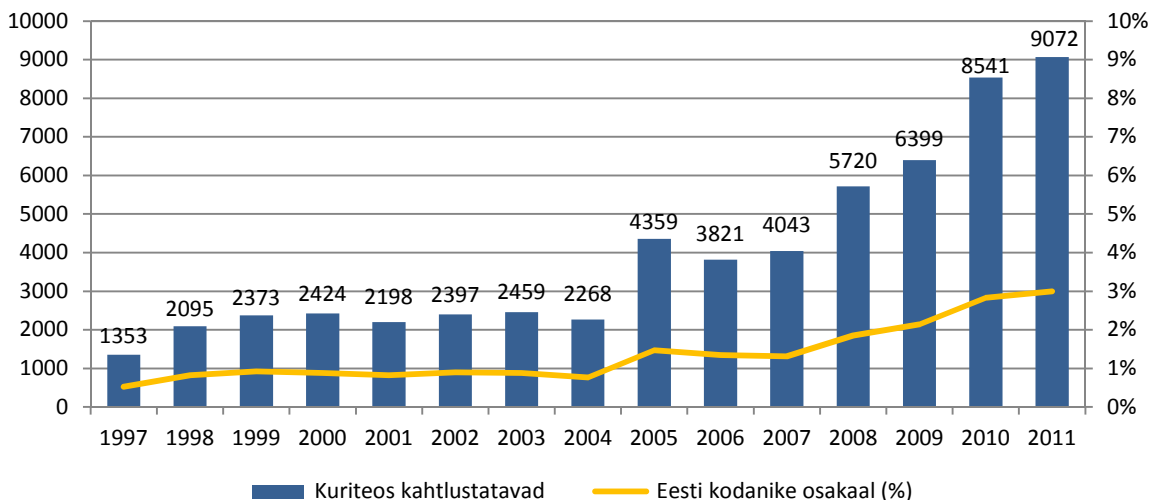
Liiklusalases õigusrikkumises 2011. aastal kahtlustatavatest Eesti kodanikest 65% oli seotud kerge liiklusrikkumisega (nt lubatud sõidukiiruse väike või mõõdukas ületamine) ning 35% liikluskuriteoga. Viimastest moodustasid enamiku sõiduki juhtimine joobeseisundis ning sõiduki juhtimine juhtimisõiguseta: kahtlustatavana peeti kinni vastavalt 1484 ja 1428 Eesti kodanikku. Väärrib tähelepanu asjaolu, et kui kergetes liiklusrikkumistes kahtlustatavatest oli Eesti kodanike osakaal 1,2%, siis raskemate juhtumite (liikluskuritegude) puhul oli see näitaja oluliselt suurem: 5,8%.

Joonis 6. Soomes liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arv 1997–2011 (korduvad isikud)

3.2. Kuriteos kahtlustatavate struktuur kuriteoliikide järgi

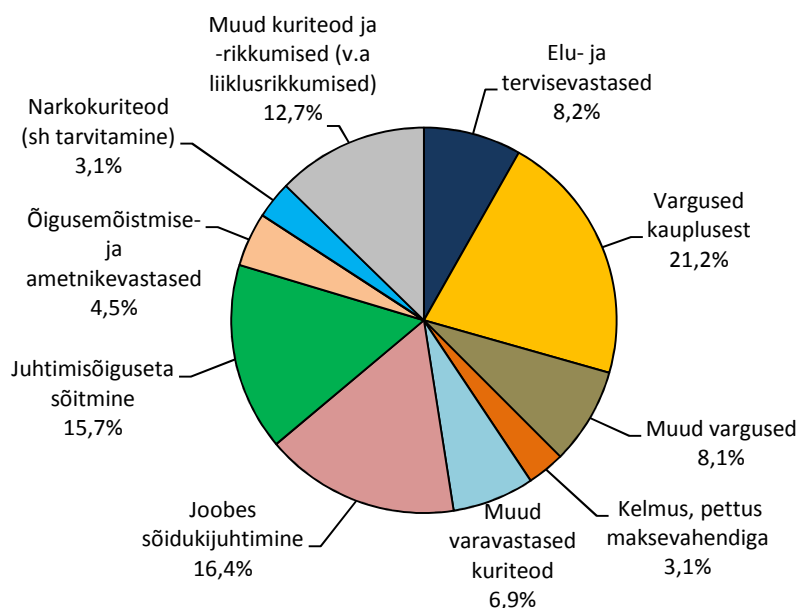
2011. aastal tehti kindlaks 9072 kuriteos (k.a liikluskuriteod) kahtlustatavat Eesti kodanikku, mis on 6% enam kui aasta varem (joonis 7). Eesti kodanike osakaal kõigist kuriteos kahtlustatavatest moodustas 3%. Kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike arv peaaegu kahekordistus 2005. aastal ning pärast ajutist tagasilangust kiirenes kasv eriti aastatel 2008 ja 2010.

Joonis 7. Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike arv ja osakaal protsentides kõigist kuriteos kahtlustatavatest 1997–2011 (k.a liikluskuriteod, v.a kerged liiklusrikkumised; korduvad isikud)

Kõige enam panevad Eesti kodanikud toime liikluskuritegusid ning vargusi, milles kahtlustatavad moodustasid 2011. aastal vastavalt 34% ja 29% kõigist Soomes kuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest. Liikluskuritegudest moodustavad enamiku joores sõidukijuhtimine ja juhtimisõigusega sõitmine; varguste puhul domineerivad kauplustest toime pandud vargused.

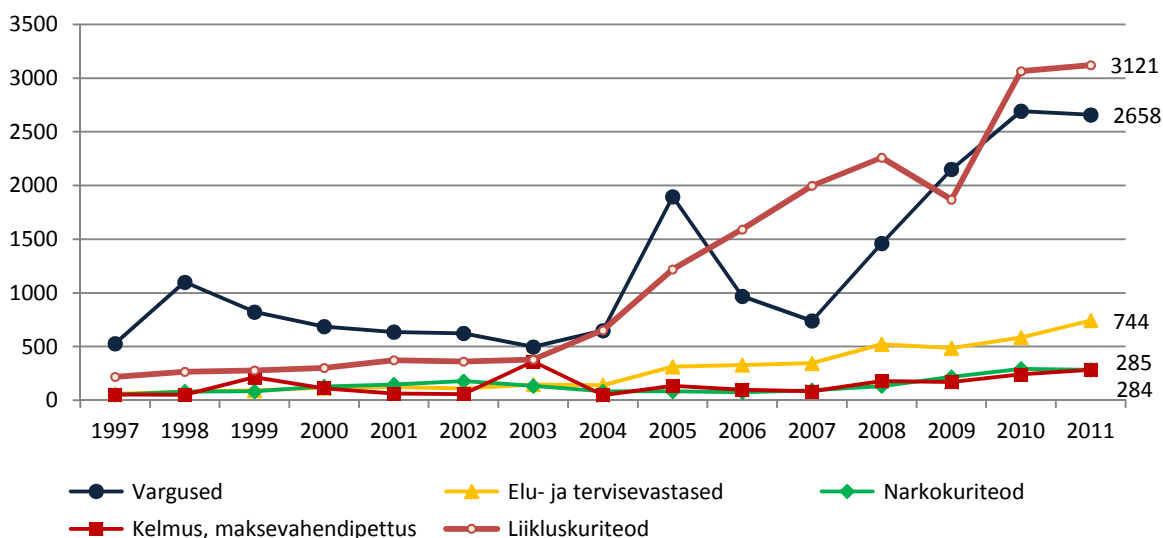
Elu- ja tervisevastastest kuritegudest põhiosa moodustavad kehalised väärkohtlemised (peksmine). Kui aastatel 2005–2010 ei olnud Eesti kodanikud kahtlustatavad üheski lõpuleviidud tapmises ega mõrvas¹⁵, siis 2011. aastal üks selline juhtum esines.

Joonis 8. Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike protsentuaalne jaotus kuriteoliikide lõikes 2011. aastal (% kõigist kuriteos kahtlustatavatest; korduvad isikud)

Üldine trend kuritegude arvu kasvamise suunas on märgatav erinevate kuriteoliikide puhul, kuid kõige kiirem on kasv olnud liikluskuritegudes ja vargustes. Varguses kahtlustatavate Eesti kodanike arvus ilmnes järsk hüpe 2005. aastal, millele järgnes langus aastatel 2006–2007 ning taas kiire kasv aastatel 2008–2010 (joonis 9).

¹⁵ Eelnenud kaheksa aasta jooksul (1997–2004) oli niisugustes kuritegudes kahtlustatavaid Eesti kodanikke kokku kaheksa. Tapmise või mõrva katses kahtlustatavaid Eesti kodanikke oli perioodil 1997–2011 kokku 23, sh kõige enam 2009. aastal (10 isikut). Siinjuures tuleb arvestada, et tapmise ja mõrva katsena kvalifitseeritakse Soomes märksa kergemaid juhtumeid kui Eestis: nt 2011. aastal registreeriti Soomes tapmise ja mõrva katseid 2,7 korda rohkem kui lõpuleviidud kuritegusid; Eestis moodustasid samal aastal katsed aga alla 30% lõpuleviidud tapmiste ja mõrvade arvust.

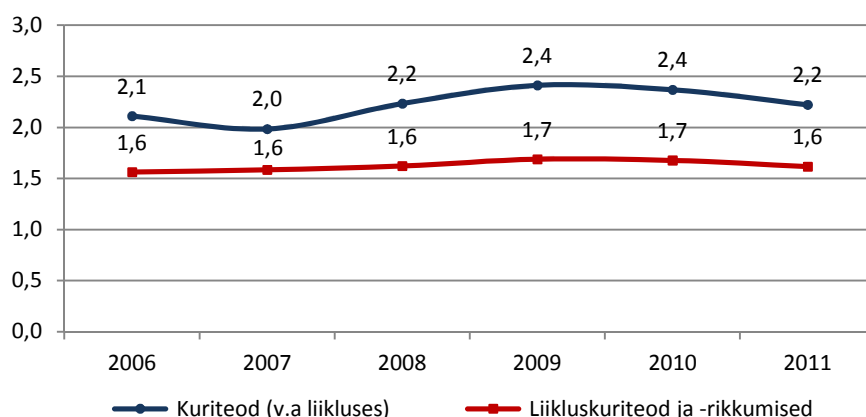

Joonis 9. Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike arv valitud kuriteoliikides 1997–2011 (korduvad isikud)

3.3. Õigusrikkumiste arv ühe isiku kohta

Keskmiist õigusrikkumiste arvu õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike kohta saab näidata vaid ligikaudu, jagades korduvate isikute arvu ühekordsete isikute arvuga. Sel viisil saadud näitajad sobivad eeskätt trendide kirjeldamiseks¹⁶. Lisaks võib mõnel aastal näitajaid arvestatavalt mõjutada suure arvus õigusrikkumistes kahtlustatavate kindlakstegemine, kui hulk juhtumeid (antud juhul korduvaid isikuid) registreeritakse ühekorraga või lühikese aja jooksul. Tüüpilisteks sellekohasteks näideteks on vargused ja kelmused.

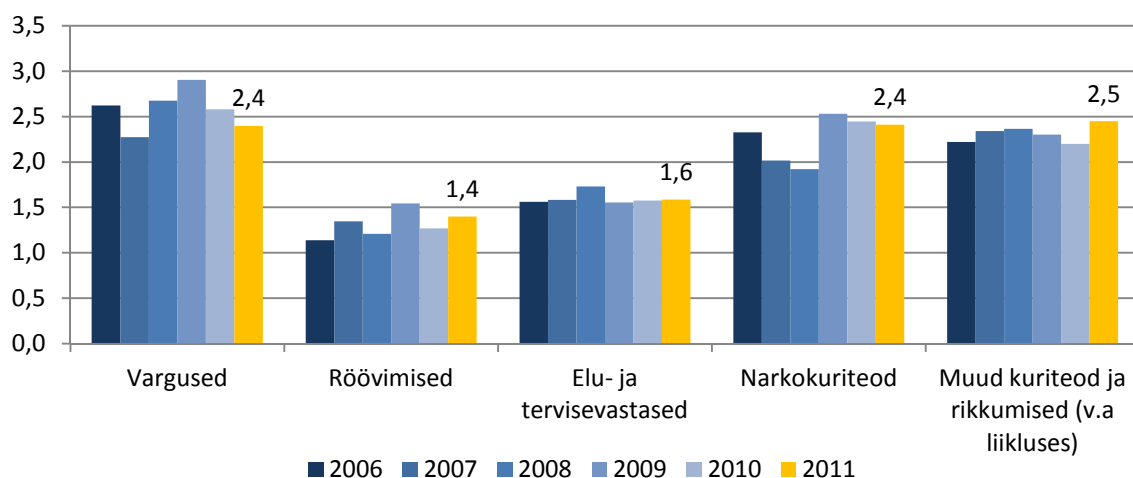
Olulisi muutusi aastatel 2006–2011 keskmises õigusrikkumiste arvus ühe isiku kohta ei ilmne. Kuritegude (arvestamata liikluskuritegusid) puhul on näitajad püsinud kõrgemad kui liiklusalaste õigusrikkumiste puhul.

Joonis 10. Keskmine kuritegude ja liiklusrikkumiste arv Soomes niisugustes õigusrikkumistes kahtlustatavate Eesti kodanike kohta 2006–2011 (ligikaudsed andmed)

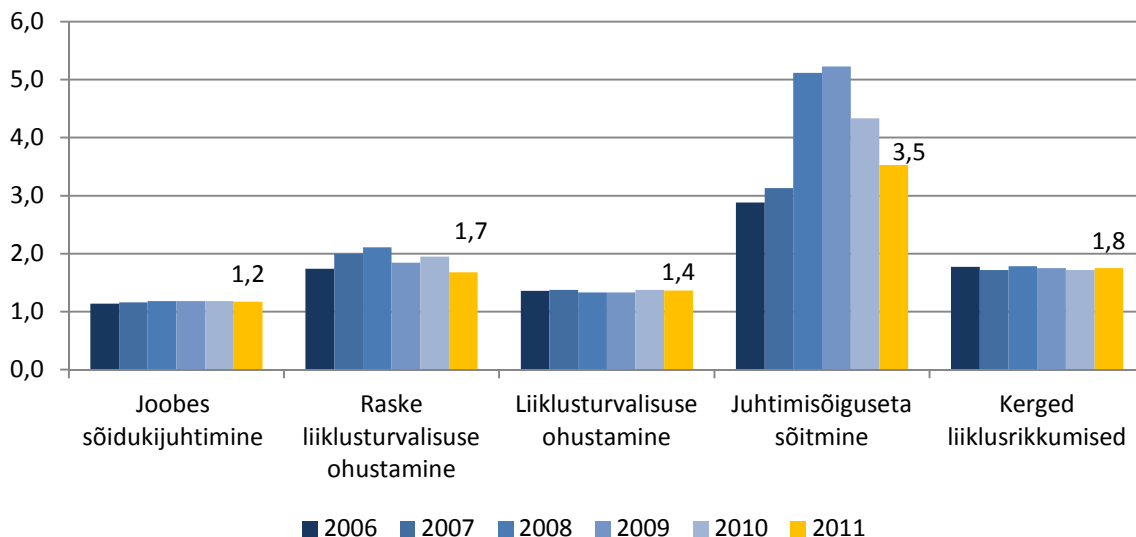
¹⁶ Paljud õigusrikkumised on toime pannud erinevat liiki rikkumisi, kuid ühekordseid isikuid arvestatakse vaid raskeima rikkumise järgi. Seetõttu võib eeskätt kergemate õigusrikkumiste toimepanijaid olla tegelikult rohkem kui keskmise rikkumiste arvu leidmisel on arvesse võetud; samas pole leitud näitajate võimalikku viga võimalik hinnata.

Keskmine kuritegude arv ühe kahtlustatava kohta on viimastel aastatel olnud suurem varguste ja narkokuritegude¹⁷ puhul. Kõige harvem on korduvalt toime pandud röövimisi.

Joonis 11. Keskmine kuritegude arv Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike kohta 2006–2011 (ligikaudsed andmed)

Enamiku liikluslaste õigusrikkumiste korduvus on varguste ja narkokuritegudega võrreldes madalam. Erandi moodustab juhtimisõiguseta sõitmine, mille puhul on olulist mõju avaldanud politsei viimastel aastatel kasvanud tähelepanu Soomes elavate välismaalaste poolt juhiloa ümberregistreerimist puudutavate nõuete täitmisele ning ka sellega seoses ilmnenud juhtumid, kus üksikute isikutega oli seotud suur arv korduvaid rikkumisi (vt 6. peatükk)¹⁸.

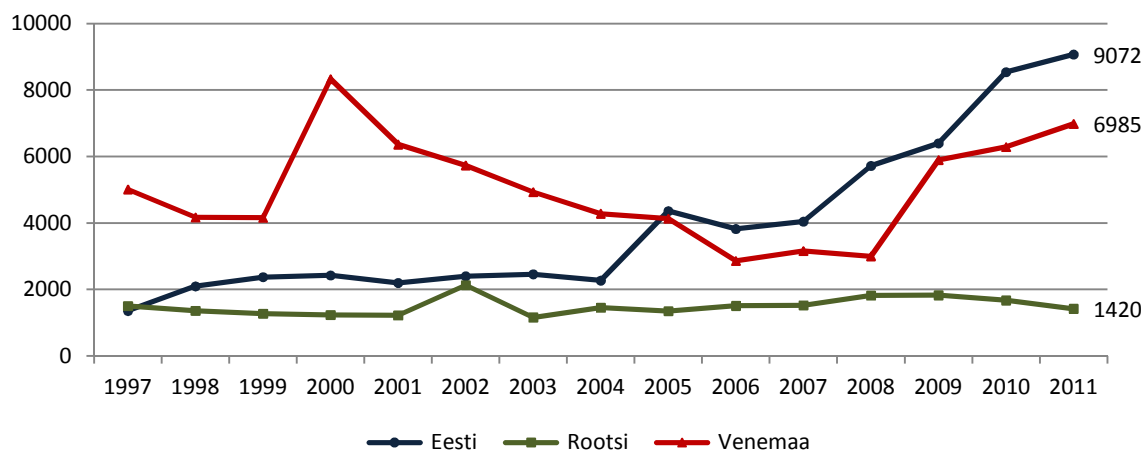
Joonis 12. Keskmine liikluslaste õigusrikkumiste arv Soomes niisuguses õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike kohta 2006–2011 (valitud liigid; ligikaudsed andmed)

¹⁷ Hõlmab ka narkootilise aine tarvitamist või selle väikses koguses enda tarbeks valdamist, mida Eestis loetakse väärteoks.

¹⁸ Samal ajal juhtimisõiguseta sõitmisel kahtlustatavate Eesti kodanike arvu kasvuga aastatel 2009–2011 vähenes niisuguses rikkumises kahtlustatavate Soome kodanike arv; seega ei olnud tegu liikluskontrolli üldise tugevnemisega. Eraldi tähelepanu välismaalastest sõidukijuhtidele on märgitud ka Soome politseivalitsuse kirjas 02.02.2012.

3.4. Võrdlus teiste riikidega

Võrdluses Soome teiste naaberriikidega on kuriteos kahtlustatavate hulgas kõige rohkem Eesti kodanikke ning erinevalt Rootsi kodanikest ilmneb viimastel aastatel selge trend kahtlustatavate arvu tõusu suunas (joonis 13). Soome statistikaameti 2011. aasta andmete kohaselt olid 88,6% kuriteos kahtlustatavatest Soome kodanikud, 3,0% Eesti kodanikud, 2,3% Venemaa kodanikud ja 0,5% Rootsi kodanikud.

Joonis 13. Soomes kuriteos kahtlustatavad Eesti, Rootsi ja Venemaa kodanikud 1997–2011 (k.a liikluskuriteod, v.a kerged liiklusrikkumised; korduvad isikud)

Eesti kodanike osatähtsust kahtlustatavate hulgas tõstab märgatavalt liikluskuritegude suur arv. Kui jätta liikluskuriteod vaatluse alt välja, jääb Eesti kuritegudes kahtlustatavate kodanike arvu poolest Venemaa järel teisele kohale; järgnevad Rumeenia, Somaalia ja Rootsi (vt tabel 2).

Kuriteos (v.a liikluskuriteod) kahtlustatavate alaliste elanike arv 1000 alalise elaniku kohta Soomes oli 2011. aastal suurim Somaalia, Iraani ja Iraagi kodanike hulgas (vastavalt 188, 184 ja 139 kahtlustatavat 1000 elaniku kohta). Eesti kodanike hulgas oli vastav näitaja 60 (v.a liikluskuriteod; liiklusalaste õigusrikkumiste puhul kokku oli see näitaja 98).

Tabel 2. Soomes kuriteos kahtlustatavate välisriikide kodanike üldarv ja alaliste elanike arv 1000 sama riigi kodakondsusega alalise elaniku kohta Soomes 2011. aastal (v.a liikluskuriteod; korduvad isikud)

Kodakondsus	Kahtlustatavate üldarv	Kahtlustatavad, kelle alaline elukoht on Soomes	Alaliselt Soomes elavate kodanike arv	Kahtlustatavaid alalisi elanikke 1000 alalise elaniku kohta
Venemaa	6362	1882	29585	64
Eesti	5951	2030	34006	60
Rumeenia	1934	61	1531	40
Somaalia	1524	1393	7421	188
Rootsi	1124	688	8481	81
Iraak	1088	800	5742	139
Iraan	585	498	2710	184
Leedu	510	41	917	45
Türgi	466	386	4159	93
Valgevene	412	11	409	27

Allikas: Soome statistikaamet

2011. aastal peeti Soomes kuriteos (v.a liikluskuriteod) kahtlustatavana kinni 2030 alaliselt seal elavat Eesti kodanikku ehk kõige enam isikuid välisriikide kodanike seas. Andmetest jäeldub, et ligikaudu 66% kahtlustatavatest Eesti kodanikest ei elanud alaliselt Soomes. Suhteliselt kõrge nn liikuva kuritegevuse määr iseloomustab ka Rumeenia, Valgevene, Leedu ja Venemaa kodanikke (vastavalt 97%, 97%, 92% ja 70% kahtlustatavatest ei elanud Soomes). Samas tuleb arvestada, et andmed elukoha kohta ei kajasta Soomes mitteametlikult elavaid isikuid ning tabel 2 ei hõlma liiklusalaseid õigusrikkumisi.

Liiklusalases õigusrikkumises kahtlustati 2011. aastal 8826 Eesti kodanikku, kellest 5489 isiku alaline elukoht oli väljaspool Soomet; seega viibis 62% niisuguses õigusrikkumises kahtlustatavatest Eesti kodanikest Soomes ajutiselt.

Kõigis 2011. aastal õigusrikkumises kahtlustatavatest Eesti kodanikest 60% oli toime pannud mõne liiklusalase õigusrikkumise. Eesti lähiriikidega võrreldes oli see näitaja madalam kui Soome kodanike puhul (70%), lähedane Rootsi kodanikele (61%) ning kõrgem kui Venemaa (50%), Läti (46%) ja Leedu (30%) kodanike puhul – vt tabel lisas 2. Võrreldes Läti ja Leedu kodanikega on Eesti kodanike osakaal liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavatest märksa suurem, mida võib seostada suure arvu Soomes töötavate Eesti kodanikega.

4. Kahtlustatavad Eesti kodanikud õigusrikkumise liigi järgi

4.1. Varavastased ja majanduskuriteod

Soomes peeti 2011. aastal varavastases või majanduskuriteos kahtlustatavana kinni 3569 Eesti kodanikku (korduvad isikud), kellest 2658 isikut ehk 74% olid kahtlustatavad vargustes (tabel 3). Kuriteoliikidest järgnesid kelmused (246 kahtlustatavat) ning vara kahjustamine ja vandalism (162 kahtlustatavat). 2004. aastaga võrreldes on kahtlustatavate arv kõigis varavastastes ja majanduskuritegudes tõusnud või püsinud ligikaudu samal tasemel. 2011. aastal moodustasid Eesti kodanikud 2,9% kõigist niisugustes kuritegudes kahtlustatavatest Soomes.

Viimastel aastatel on kõige enam kasvanud varguses kahtlustatavate arv, mis alates 2004. aastast on neljakordistunud; samuti on mitmekordistunud erinevates kelmustes ja pettustes kahtlustatavate arv. Röövimises kahtlustatavate arvus toimus järsk kasv 2005. aastal, kuid järgnenud aastatel on nende arv püsinud sellest madalamal tasemel. Kogu vaadeldava perioodi jooksul on suhteliselt vähe muutunud sõidukivarguses, väljapressimises ja võlakohustusega seotud rikkumises kahtlustatavate arv.

Tabel 3. Soomes varavastases või majanduskuriteos kahtlustatavad Eesti kodanikud 2004–2011 (korduvad isikud)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Muutus 2004- 2011
Vargus	649	1896	969	740	1461	2151	2693	2658	2009
<i>... osakaal kõigist varguses kahtlustatavatest Soomes (%)</i>	<i>1,0%</i>	<i>2,9%</i>	<i>1,6%</i>	<i>1,2%</i>	<i>2,2%</i>	<i>3,2%</i>	<i>3,9%</i>	<i>3,9%</i>	
Kuritegeliku vara omandamine	23	87	50	30	52	65	84	105	82
Ebaseaduslik kasutamine	10	17	12	14	28	32	19	30	20
Sõidukivargus	33	45	54	41	78	48	38	53	20
Röövimine	6	39	23	19	37	30	30	25	19
Väljapressimine	2	0	1	0	4	4	4	7	5
Vara kahjustamine, vandalism	65	63	116	103	110	170	163	162	97
Omastamine	12	10	10	16	47	67	22	40	28
Kelmus	37	121	69	68	156	142	186	246	209
Pettus maksevahendiga	11	14	30	15	22	27	55	39	28
Maksupettus	7	1	11	22	31	42	58	60	53
Raamatupidamispettus	3	1	7	9	15	14	12	22	19
Võltsimine	15	13	5	14	31	47	40	69	54
Võlakohustusega seotud rikkumised	2	1	2	3	4	4	6	5	3
Salakaubavedu	1	0	1	1	1	2	9	10	9
Muud varavastased kuriteod	44	15	13	7	13	21	35	35	-9
Kokku	920	2323	1373	1102	2090	2866	3454	3569	2649
<i>... osakaal kõigist varavastastes ja majanduskuritegudes kahtlustatavatest Soomes (%)</i>	<i>0,7%</i>	<i>1,8%</i>	<i>1,2%</i>	<i>0,8%</i>	<i>1,6%</i>	<i>2,3%</i>	<i>2,7%</i>	<i>2,9%</i>	

Allikas: Soome statistikamet

Soomes kriminaalkoodeks eristab vargusi, raskeid vargusi ja pisivargusi. Varguse ehk teisele isikule kuuluva vallasaja omandamise eest karistatakse rahaträhi või kuni 1,5 aastase vangistusega. Raske vargusega on tegu juhul kui vara väärtus on suur, vargusega põhjustatakse ohvrile suurt kahju, kurjategija kasutab ära ohvri abitud seisundit, vargus pannakse toime tulirelva, laskemoona või mõnda

muud ohtlikku vahendit kasutades või kui vargus pannakse toime sissemurdmisega; karistuseks on vangistus neljast kuust kuni nelja aastani. Pisivargusega on tegemist juhul kui vara väärtus ja ohvrile tekitatud kahju on tühised – karistuseks on rahatrahv.

Kõige rohkem pannakse toime pisivargusi: Soomes 2011. aastal varguses kahtlustatavatest Eesti kodanikest 64% oli toime pannud pisivarguse, raskes varguses kahtlustatavaid oli 6% varguses kahtlustatavatest.

Kuriteo toimepanemise koha järgi eristatakse mh kauplusest, eluruumist ja mootorsõidukist toime pandud vargusi ning mootorsõidukivargusi. Kõige levinumad on juba aastaid olnud kauplusevargused (72% varguses kahtlustatavatest Eesti kodanikest). 2011. aastal järgnesid vargused eluruumidest (5% varguses kahtlustatavatest) ning mootorsõidukitest (3% varguses kahtlustatavatest; veel 2010. aastal oli see näitaja 10%). Ka Eestis pandi 2010. aastal vargusi kõige sagedamini toime kaubandusettevõttest (22% kuriteona kvalifitseeritud vargustest), järgnesid vargused sõidukitest (15%) ning eluruumidest (13%)¹⁹ (Kuritegevus Eestis 2010: 73–74).

2011. aastal peeti enamik varguses kahtlustatavatest Eesti kodanikest kinni Lõuna-Soome suurtes linnades: Helsingis (37%), Vantaas (11%) ja Espoos (10%). Eesti kodanikega seotud kuritegevuse statistikat võivad oluliselt mõjutada n-ö korduvad vargad (või varaste grupid), kelle saabumise ja lahkumise või politsei poolt tabamise tulemusena Eesti kodanike poolt toime pandud varguste arv mingis piirkonnas võib märgatavalt kasvada või kahaneda. Kelmuses kahtlustatavatest Eesti kodanikest peeti kinni Helsingis 54%, Espoos 15% ja Vantaas 13%. Vara kahjustamises ja vandalismikuritegudes kahtlustatavatest Eesti kodanikest peeti kinni Helsingis 34%.

4.2. Elu- ja tervisevastased kuriteod

Elu- ja tervisevastases kuriteos kahtlustatavad moodustasid 2011. aastal 8,2% kõigist kuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest Soomes (arvestamata kergeid liiklusrikkumisi; korduvad isikud). Valdava osa (92%) neist kuritegudest moodustasid kehalised väärkohtlemised, milles kahtlustati 687 Eesti kodanikku (tabel 4).

Tabel 4. Soomes elu- ja tervisevastases kuriteos kahtlustatavana kinni peetud Eesti kodanikud 2002–2011 (korduvad isikud)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tapmine, mõrv	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1
Tapmise või mõrva katse	0	0	0	2	0	3	1	10	0	3
Kehaline väärkohtlemine kokku	97	139	139	299	308	317	487	450	546	687
... kehaline väärkohtlemine	68	97	95	230	197	202	347	305	390	491
... raske kehaline väärkohtlemine	5	11	6	18	42	26	45	29	47	39
... kerge kehaline väärkohtlemine	24	31	38	51	69	89	95	116	109	157
Surma põhjustamine ettevaatamatuses	0	2	0	1	2	4	3	4	8	6
Kehavigastuste tekitamine	11	5	2	9	18	16	30	18	28	41

¹⁹ Eesti ja Soome vargused ei ole kuriteo toimepanemise koha järgi omavahel võrreldavad erinevate klassifikaatorite kasutamise tõttu. Lisaks tuleb arvestada, et Eestis kvalifitseeritakse väikese kahjuga vargused (kui tegu pole süstemaatilise vargusega) väärteona, mida siin Eesti kohta toodud andmed ei hõlma; kõige sagedamini pannakse niisuguseid vargusi toime kauplustest (nt 2009. aastal ligikaudu 70%). Kuriteona ja väärteona kvalifitseeritud vargustest kokku pandi Eestis 2010. aastal kauplustest toime suurusjärgus 40%.

Tabeli 4 järg

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Muud elu- ja tervisevastased kuriteod	2	0	0	2	1	5	2	4	4	6
Kokku	110	147	142	313	329	345	523	486	586	744
<i>... osakaal kõigist elu- ja tervisevastastes kuritegudes kahtlustatavatest Soomes (%)</i>	<i>0,4%</i>	<i>0,5%</i>	<i>0,5%</i>	<i>1,0%</i>	<i>1,0%</i>	<i>1,1%</i>	<i>1,5%</i>	<i>1,5%</i>	<i>1,9%</i>	<i>2,1%</i>

Allikas: Soome statistikamet

Kehalises väärkohtlemises kahtlustatavate Eesti kodanike arv on aasta-aastalt kasvanud, tõustes 97-lt kahtlustatavalt 2002. aastal 687-le 2011. aastal (kasv seitse korda). Nii varguses kui ka kehalises väärkohtlemises kahtlustatavate arv on kasvanud kiiremas tempos kui ametlikel andmetel Soomes elavate Eesti kodanike arv, mis perioodil 2002–2011 tõusis 2,7 korda ehk 21 600 inimese võrra.

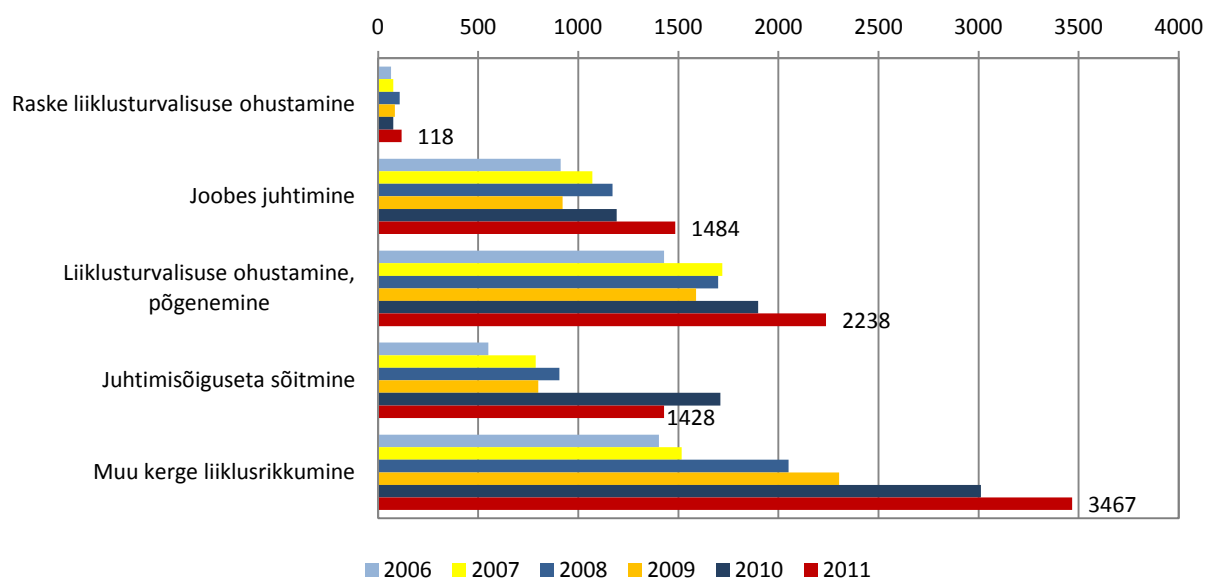
2011. aastal pandi 62% kehalise väärkohtlemise kuritegudest toime avalikus kohas (kaubanduskeskuses, toidlustus- või meelelahutuskohas vms) ning 38% eluruumides. Kõigist kehalises väärkohtlemises kahtlustatavatest Eesti kodanikest 44% peeti kinni Helsingis, 9% Vantaas ja 8% Espoos – linnades, mida iseloomustab keskmisest suurem eestlaste kogukond.

Märgatavalt on sagenenud kehavigastuste tekitamine, mis enamasti on seotud liiklusõnnetuse põhjustamisega (2011. aastal oli 41-st kehavigastuse tekitamises kahtlustatavast seitse seotud joobes sõidukijuhtimisega ja 24 muu liikluskuriteoga). Ka surma põhjustamine ettevaatamatusest on tihti olnud seotud liiklusõnnetusega (2011. aastal oli kuuest kahtlustatavast üks seotud joobes sõidukijuhtimisega ja kolm muu liikluskuriteoga).

Seksuaalkuritegudes kahtlustatavate Eesti kodanike arvus selgeid trende pole ilmnenud ning see on alates 2000. aastast kõikunud vahemikus 16–34 kahtlustatavat aastas. Erandiks oli 2009. aasta, mil niisugustes kuritegudes kahtlustati 54 isikut: neist 30 kahtlustati laste seksuaalses väärkohtlemises Helsingis (pole teada, mitme kordumatu isikuga olid juhtumid seotud).

4.3. Liiklusalased õigusrikkumised

Soomes jagatakse liiklusalased õigusrikkumised kriminaalkoodeksis kirjeldatud „liikluskuritegudeks“ ning teistes seadustes kirjeldatud „liiklusrikkumisteks“ (vt peatükis „Andmestik“), kuid see eristamine on tinglik ning ei ole võrreldav Eestis liiklussüütegude jaotamisega kuritegudeks ja väärtegudeks. Soomes hõlmab kriminaalkoodeks mitmeid Eestis väärteona kvalifitseeruvaid liiklusrikkumisi: kerges joobes sõidukijuhtimine, sõiduki loovutamine joobes isikule, sõiduki juhtimine juhtimisõiguseta, piirkiiruse olulisel määral ületamine jm. Oluliseks erinevuseks Eesti ja Soome liiklusregulatsioonis on ka asjaolu, et kannatanu hukkamise või talle raskeid tervisekahjustusi kaasa toonud liiklusõnnetuse põhjustamine kvalifitseerub Eestis liikluskuriteona, kuid Soomes üldjuhul elu- ja tervisevastase kuriteona.

Joonis 14. Soomes peamistes liiklusalastes õigusrikkumistes kahtlustatavate Eesti kodanike arv 2006–2011 (korduvad isikud)²⁰

Liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike arv kasvas perioodil 2002–2011 ligikaudu 6,5 korda. Eriti kiiresti on tõusnud kergete liiklurikkumiste eest kinni peetud Eesti kodanike arv, mida võib seostada Soomes elavate eestlaste üldarvu kasvuga.

Ehkki 2009. aastal toimus mõningane langus liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavate osas, järgnes 2010. aastal taas kiire kasv. Soome politsei hakkas suuremat tähelepanu pöörama välismaalaste poolt sõidukijuhtimise õigust puudutavate nõuete täitmisele, mille tulemusel juhtimisõiguseta sõitmisel kahtlustatavate Eesti kodanike arv 2010. aastal rohkem kui kahekordistus (800-lt 1710-le). Välisriigis elavad isikud peavad oma juhiluba vahetama uue vastu hiljemalt aasta möödudes pärast välisriiki elama asumist²¹, kusjuures juhiluba tuleb uuendada elukohajärgses riigis; seega ei saa Soomes elavad Eesti kodanikud juhiluba vahetada Eestis. Juba 2009. aastal hakkasid Soome ja Saksamaa saatma Eesti maanteametile senisest rohkem taotlusi Eesti kodanike juhilubade kehtetuks tunnistamiseks²².

Kirjeldatud asjaolud on kaasa toonud olulise kasvu Eesti kodanike osakaalus kõigist liikluskuriteos kahtlustatavatest: kui 2009. aastal oli Eesti kodanike osakaal liikluskuriteos kahtlustatavatest 3,3%, siis 2011. aastal juba 5,8% (joonis 15).

Mõnel juhul on üks isik olnud seotud suure arvu samaliigiliste kuritegudega. 2010. aastal registreeriti Kesk-Soomes Ilmajoel 236 ühe ja sama Eesti kodaniku poolt toime pandud kuritegu (isik sõitis tunnistajate ja iseenda tunnistuse kohaselt ilma juhtimisõiguseta iga päev üheksa kuu vältel). Samal aastal tabati Helsingis 151 ilma juhtimisõiguseta Eesti kodanikku (kordumatud isikud), kes kokku panid toime 762 niisugust kuritegu; seega tuli iga kordumatu isiku kohta keskmiselt viis kuritegu.²³

²⁰ Raske liiklurvalisuse ohustamisega on tegu, kui lubatud sõidukiirust ületatakse olulisel määral (praktiliselt tavaliselt vähemalt 50 km/h), sooritatakse möödasõit ebapiisava nähtavuse puhul või kui möödasõit oli keelatud, rikutakse peatumis- või teendamise kohustust või muul võrreldaval moel rikutakse liiklusreegleid; siinjuures pidi niisugune tegu põhjustama või oleks võinud põhjustada tõsise ohu teise inimese elule või tervisele (<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1999/19990545>, <http://www.laki24.fi/riri-liikenne-rikokset-liikenneturvallisuuden-vaarantaminen.html>).

²¹ Viini teeliikluse konventsiooniga liitunud riikides.

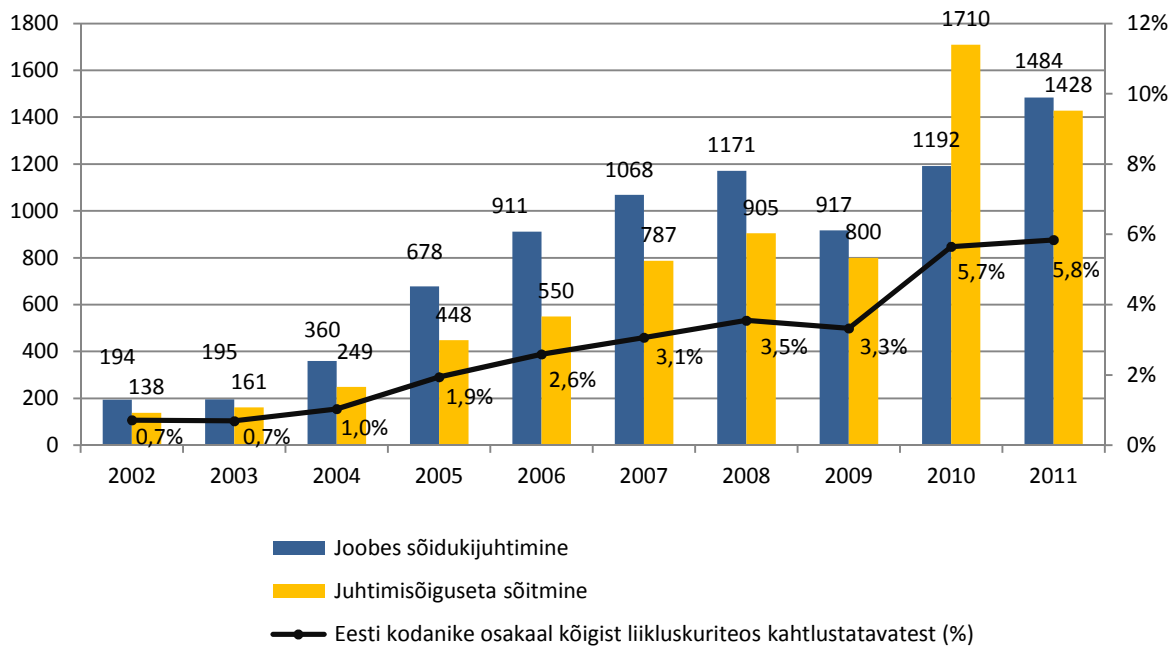
²² <http://uudised.err.ee/index.php?06176031>

²³ Soome politseivalitsuse vastus Eesti kodanike õigusrikkumiste statistikat puudutavale järelepärimisele (02.02.2012).

Joobes sõidukijuhtimist puudutab Soome kriminaalkodeksis kaks eraldi paragrahvi:

- 1) joobes sõidukijuhtimine (*rattijuopumus*), alkoholisisaldus sõidukijuhi veres on 0,50–1,19 promilli või hingeõhus 0,22–0,52 mg/l;
- 2) raske joobes sõidukijuhtimine (*törkeä rattijuopumus*), alkoholisisaldus sõidukijuhi veres on vähemalt 1,20 promilli või hingeõhus vähemalt 0,53 mg/l²⁴.

Järgnevalt mõeldakse „joobes sõidukijuhtimise“ all kõiki niisuguseid kuritegusid (k.a raske joobes sõidukijuhtimine), kui täiendavalt ei ole eristatud joobe raskust.

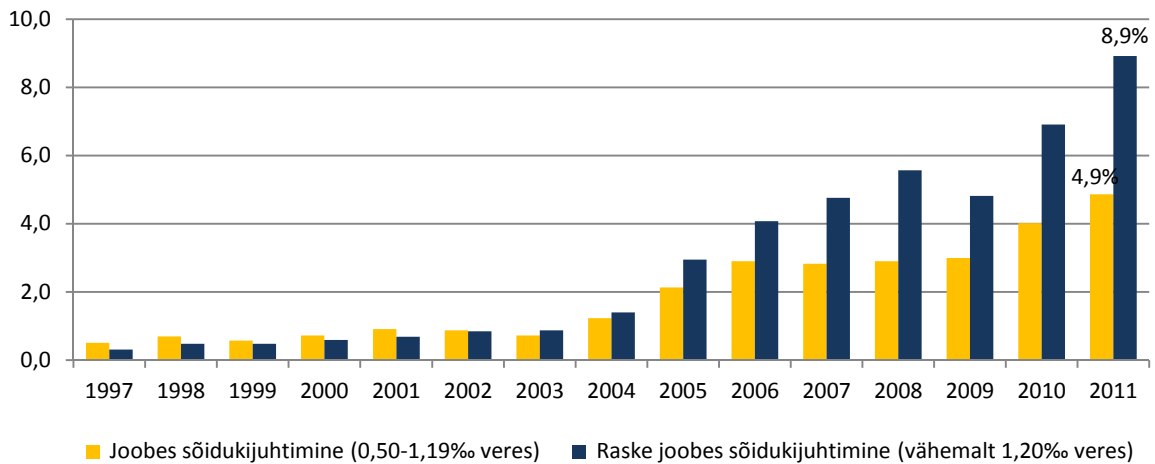

Joonis 15. Soomes joobes sõidukijuhtimises ja juhtimisõiguseta sõitmisel kahtlustatavad Eesti kodanikud ning Eesti kodanike protsentuaalne osakaal kõigist liikluskuriteos kahtlustatavatest 2002–2011 (korduvad isikud)

Joobes sõidukijuhtimises kahtlustatavate Eesti kodanike arv kasvas perioodil 2002–2011 ligikaudu 7,6 korda.

Kõigist joobes sõidukijuhtimises kahtlustatavatest moodustasid Eesti kodanikud 2011. aastal 7,0% (1484 isikut), mis ületas tunduvalt Eesti kodanike osakaalu muud liiki õigusrikkumistes (2,7%; k.a kerged liiklusrikkumised). Veelgi kõrgem oli Eesti kodanike osakaal raske joobes sõidukijuhtimise puhul (8,9%; 1001 isikut), seda peamiselt 21–39-aastaste kahtlustatavate suure osakaalu tõttu (vt 6. peatükk). Enamlevinud õigusrikkumiste liikidest oli Eesti kodanikest kahtlustatavate osakaal kõrgem vaid raskete narkokuritegude puhul (vt järgmine osa „Narkokuriteod“).

²⁴ Raske joobes sõidukijuhtimisega on tegu ka juhul, kui alkoholisisaldus veres või hingeõhus on väiksem, kuid juhi suutlikkus sõidukit juhtida on oluliselt halvenenud. Sel juhul peab prokurör seda eraldi tõendama.

Joonis 16. Soomes joobes sõidukijuhtimises kahtlustatavate Eesti kodanike osakaal kõigist vastavat liiki kuriteos kahtlustatavatest 1997–2011 (%; korduvad isikud)

Joobes sõidukijuhtimises kahtlustatavate Eesti kodanike osakaal oli 2011. aastal suur Lõuna-Soome linnades: Helsingis 20%, Vantaas 23% ja Espoos 18% kahtlustatavate üldarvust igas linnas. Kokku tabati nendes linnades 47% (701 isikut) Soomes niisugustes kuritegudes kahtlustatavatest Eesti kodanikest.

Raske joobes sõidukijuhtimise kuritegudes oli Eesti kodanike osakaal Helsingis 30%, Vantaas 32% ja Espoos 22% kahtlustatavate üldarvust igas linnas. Kokku tabati nendes linnades 45% (446 isikut) Soomes niisugustes kuritegudes kahtlustatavatest Eesti kodanikest.

„Kerge te liiklusrikkumiste“ alla kuuluvad piirkiiruse ületamine (v.a suures ulatuses), liiklustravalisuse ohustamine (v.a rasked juhtumid), liiklusõnnetuse sündmuskohalt põgenemine, tehnilistelt mittekorras sõiduki kasutamine, ilma mootorita sõidukiga seotud rikkumised jm. Kui liikluskuritegudes oli Eesti kodanike osakaal suhteliselt kõrge, siis kerge te liiklusrikkumistes on see olnud märksa madalam: 2011. aastal 1,2% kõigist kahtlustatavatest (neist pooled peeti kinni seoses piirkiiruse ületamisega).

Liikluskuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest peeti 2011. aastal Helsingis kinni 32%, Vantaas 12%, Espoos 9% ja Turus 3% (nendes linnades kokku 55%). Eesti kodanike osakaal kõigist liikluskuriteos kahtlustatavatest oli Helsingis 18%, Vantaas 19%, Espoos 17% ja Turus 5%.

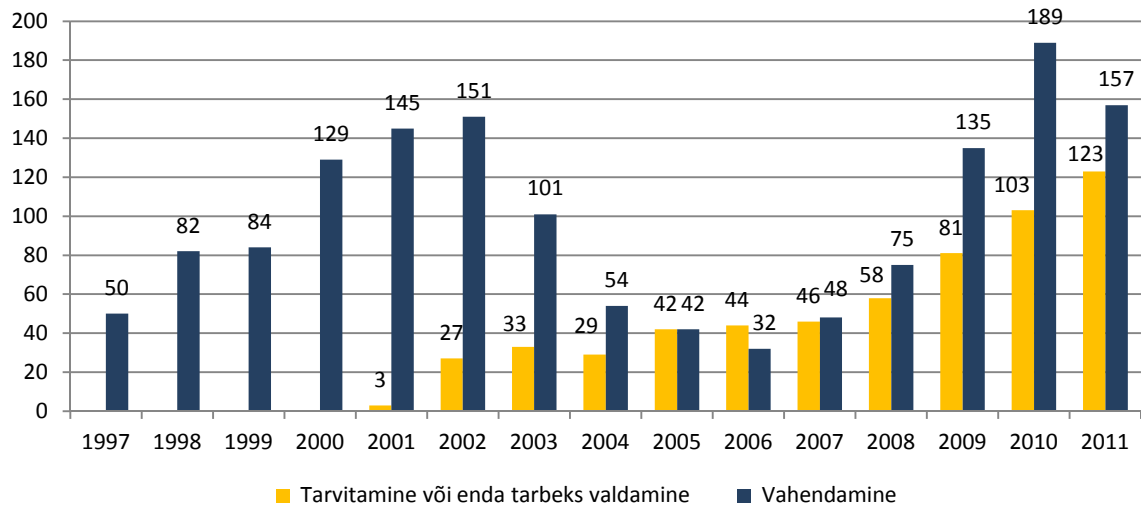
Kergeid liiklusrikkumisi toime pannud Eesti kodanikest peeti Helsingis kinni 25%, Vantaas 10%, Espoos 9% ja Turus 2% (nendes linnades kokku 47%). Eesti kodanike osakaal kõigist niisuguses rikkumises kahtlustatavatest oli Helsingis 5%, Vantaas 4%, Espoos 3% ja Turus 4%.

4.4. Narkokuriteod

Narkootikumide vahendamise puhul on sageli tegemist organiseeritud kuritegevusega, kus üldjuhul on rohkem kui üks kahtlustatav ning kus kriminaalne tegevus võib hõlmata mitme riigi territooriumi ja kodanikke. Seetõttu on statistika põhjal raske teha järeldusi Eesti kodanike poolt toime pandud narkokuritegude tegeliku ulatuse kohta: ühe kuritegeliku narkovõrgustiku tegevus võib kajastuda kriminaalstatistikas (kahtlustatavate arvus) alles mõne aastase viivitusega. Samuti menetletakse osa piiriülese narkokuritegevuse juhtumitest Eestis.

Erinevalt teistest kuriteoliikidest oli Soomes narkootikumide vahendamises kahtlustatavate Eesti kodanike arv märkimisväärne juba 1990ndate lõpul ning see tõusis 151 kahtlustatavani 2002. aastal. Pärast langust aastatel 2003–2006 hakkas kahtlustatavate arv uuesti tõusma 2007. aastast (joonis 17).

2011. aastal peeti narkokuriteos kahtlustatavana kinni 284 Eesti kodaniku, kellest 157 (55%) olid seotud narkootikumide vahendamisega, 123 (43%) narkootikumide tarvitamisega või väikse koguse enda tarbeks valdamisega ja neli isikut (2%) narkokuriteole kaasaitamise või narkokuriteo ettevalmistamisega.

Joonis 17. Soomes peamistes narkokuritegude liikides kahtlustatavate Eesti kodanike arv 1997–2011 (korduvad isikud)

Kõikides narkokuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike osakaal oli 2011. aastal väiksem kui kuritegude puhul kokku (vastavalt 1,5% ja 3,0%), kuid raskete narkokuritegude²⁵ puhul oli see näitaja enamlevinud kuritegude liikidest kõige kõrgem (10,3%; 98 isikut).

Põhiline osa narkokuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest peeti 2011. aastal kinni Lõuna-Soome linnades: Helsingis 59%, Vantaas 10% ja Espoos 7%. Raske narkokuriteos kahtlustatavatest tabati Helsingis 71% (70 isikut).

²⁵ Soome kriminaalkoodeksi kohaselt on tegemist raske narkokuriteoga, kui:

- 1) kuriteo objektiks on väga ohtlik uimasti või suur hulk uimasteid;
- 2) tegevuse eesmärgiks on saada märkimisväärset majanduslikku tulu;
- 3) kurjategija tegutseb organiseeritud narkogrupi liikmena;
- 4) põhjustatakse tõsine oht mitme inimese elule või tervisele;
- 5) levitatakse narkootikume alaealistele või muul jähkral viisil.

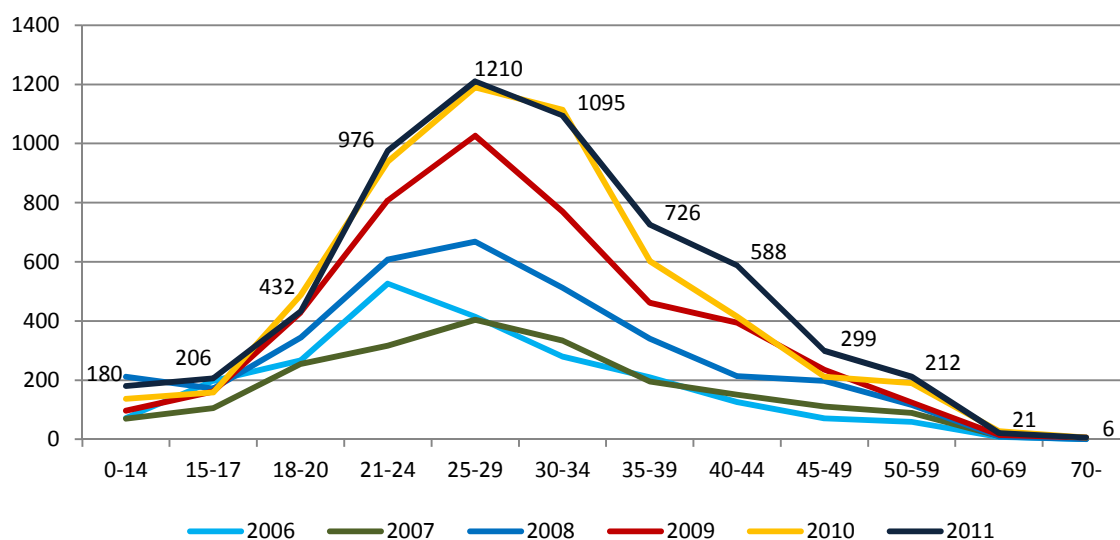
Raske narkokuriteo eest on Soomes ette nähtud vangistus ühest kuni kümne aastani.

5. Kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike vanus, sugu ja emakeel (korduvad isikud)

5.1. Vanus

Kuriteos kahtlustatavate vanust puudutavas osas on vaatluse alt välja jäetud kõik liiklusalased õigusrikkumised, mida käsitletakse eraldi 6. peatükis.

Kriminaalse aktiivsuse varieerumist vanusegruppide lõikes on täheldanud paljud uurijad (Hirschi, Gottfredson, 1983). Seda kinnitavad ka andmed Eesti kohta, kus 2008. aastal oli kuriteo toime pannud isikutest ligikaudu 45% vanuses 18–29 aastat (Kuritegevus Eestis 2008: 155). Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike vanuselise jaotusest (joonis 18) ilmneb samuti, et enamiku kahtlustatavatest moodustavad noored täiskasvanud ning kahtlustatavate arv väheneb märgatavalt pärast 35. eluaastat. Erinevat liiki kuritegudes kahtlustatavate Eesti kodanike arv vanusegruppide järgi on näidatud lisa 1

Joonis 18. Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike vanuseline jaotus 2006–2011 (v.a liikluskuriteod; korduvad isikud; joonisel on näidatud isikute arv 2011. aastal)²⁶

Aastatel 2007–2011 oli Soomes kahtlustatavatest Eesti kodanikest vanusegruppide järgi suurim osa vanuses 25–29 aastat (keskmiselt 21% kõigist Eesti kodakondsusega kahtlustatavatest). Teistest erinev oli 2006. aasta, kui suurima osakaaluga olid 21–24-aastased (24%). Kasvanud on 30–34-aastaste osakaal Eesti kodanikest kahtlustatavate hulgas: kui 2006. aastal moodustasid nad 13%, siis 2010. aastal 20% ja 2011. aastal 18%.

Vaatlusalusel perioodil on noorte (alla 25-aastaste) kahtlustatavate osakaal vähenenud ning enam kui 30-aastaste kahtlustatavate osa järjekindlalt kasvanud. Üheks võimalikuks põhjuseks on tööaliste elanike suurenenud väljaränne Eestist: Eesti statistikaameti andmetel²⁷ on eestlaste jaoks Soome peamiseks väljarände sihtkohaks, kuhu siirdus 2010. aastal elama 66% kõigist väljarännanutest. Sinna asus alaliselt elama 5294 Eesti kodanikku, kellest 39% oli vanuses 30–49 aastat ning 35% vanuses

²⁶ 2011. aasta andmed vanusegruppide 40–44 ja 45–49 kohta on leitud 2010. aasta vastavate vanusegruppide struktuuri alusel, teades kahtlustatavate arvu 40–49-aastaste hulgas kokku.

²⁷ Statistikaameti andmebaas: rahvastik, väljaränne soo, vanuse ja lähte/sihtriigi järgi.

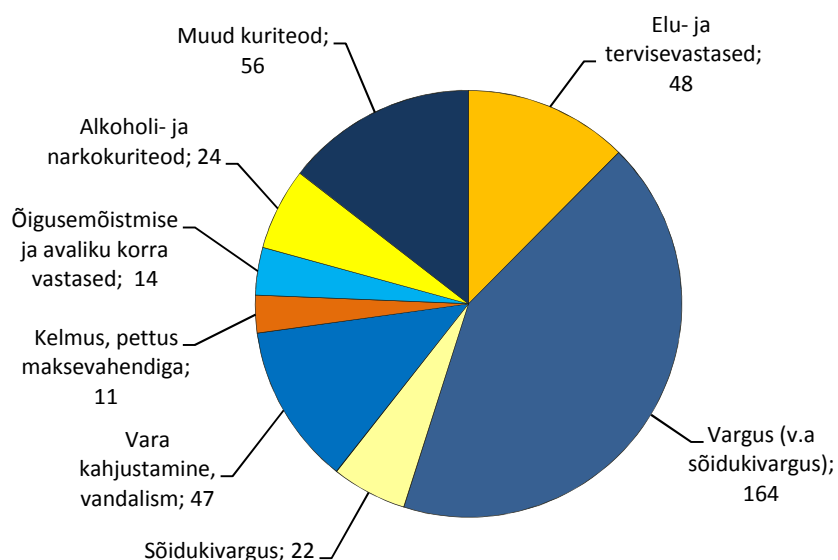
<http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Rahvastik/03Rahvastikusundmused/08Ranne/08Ranne.asp>

15–29 aastat. Naisi on aastate lõikes Soome elama läinud mõnevõrra rohkem kui mehi, samas meeste hulgas on rohkem Soomes tööl käivaid Eesti elanikke.

Soomes peeti 2011. aastal kahtlustatavana kinni 1210 Eesti kodanikke vanuses 25–29 aastat; 2010. aastal oli neid 1190 ning 2009. aastal 1027 (v.a liikluskuriteod; korduvad isikud;). Erinevat liiki kuritegude puhul on kahtlustatavate vanuseline jaotus olnud üldjoontes sarnane: nende arv on olnud suurim vanuses 25–29 aastat varavastaste kuritegude, elu- ja tervisevastaste kuritegude, narkokuritegude ja enamiku muud liiki kuritegude osas; erandiks on olnud alkoholiseaduse rikkumised.

Varavastased kuriteod (eelkõige vargused) on olnud kõige sagedasemaks kuriteoliigiks kõigis kahtlustatavate vanusegruppides. 2011. aastal moodustasid varavastastes kuritegudes kahtlustatavad 60% kõigist kuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest (arvestamata liikluskuritegusid).

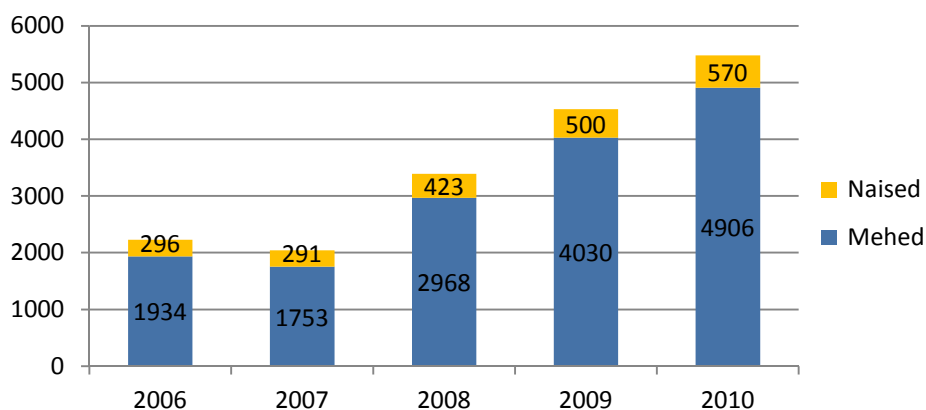
Eraldi pakuvad huvi alaealiste Eesti kodanike poolt Soomes toime pandud kuriteod. Erinevalt kahtlustatavate üldarvu kiirest kasvust pole alaealiste kahtlustatavate arv oluliselt tõusnud: kui 2006. aastal kahtlustati kuriteos 269 alaealist, siis 2011. aastal 386 alaealist (v.a liikluskuriteod; korduvad isikud). 2011. aastal olid peaaegu pooled alaealistest kahtlustatavatest toime pannud varguse (sh 81% pisivarguse), teisel kohal olid elu- ja tervisevastased kuriteod, mille puhul enamik (73%) oli kinni peetud kehalise väärkohtlemise eest. Noored vanuses 15–17 aastat moodustasid poole alkoholiseaduse rikkumises kahtlustatavatest Eesti kodanikest.

Joonis 19. Soomes kuriteos kahtlustatavate alaealiste (alla 18-aastased) Eesti kodanike arv kuriteoliikide lõikes 2011. aastal (v.a liikluskuriteod; korduvad isikud)

5.2. Sugu

Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike hulgas oli 2010. aastal mehi 90% ning naisi 10% (arvestamata liikluskuritegusid; korduvad isikud). Mees- ja naiskurjategijate omavaheline suhe on Eestis olnud sarnane, nt 2008. aastal oli kuriteos kahtlustatavate hulgas mehi 89,5% ning naisi 10,5% (Kuritegevus Eestis 2008: 21). Liikluskuritegudes kahtlustatavate Eesti kodanike seas on meeste osakaal keskmisest suurem (vt 6. peatükk).

Joonis 20. Meeste ja naiste osakaal Soomes kuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest 2006–2010 (v.a liikluskuriteod; korduvad isikud)

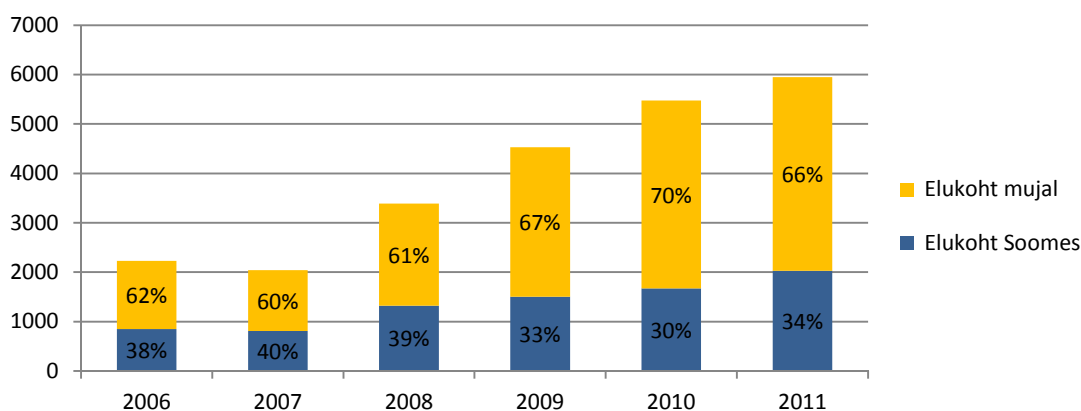
Vaadeldaval perioodil on naiste osakaal Soomes kuriteos kahtlustatavate (v.a liikluskuriteod) Eesti kodanike hulgas vähenenud paari protsendipunkti võrra: kui 2006. aastal oli naise 13,3%, siis 2010. aastal oli naise 10,4%.

Naiste osakaal on olnud keskmisest suurem maksupettuste ja raamatupidamiskuritegude puhul (2010. aastal moodustasid naised neis kuritegudes kahtlustatavatest Eesti kodanikest 17%); samuti kelmuste ja maksevahendipettuste ning alkoholiga seotud kuritegude puhul (kahtlustatavatest 16% olid naised). Ka Eestis on naiste osakaal olnud keskmisest suurem avaliku usalduse vastastes²⁸ ja majanduskuritegudes; 2008. aastal vastavalt 26% ja 18% kuriteos kahtlustatavatest (Kuritegevus Eestis 2008).

Soomes kinni peetud Eesti kodanike hulgas oli 2010. aastal naiste osakaal keskmisest väiksem mh raskes varguses (1%), röövimises (4%) ja narkokuriteos (6%) kahtlustatavate seas; samuti liikluskuritegudes.

5.3. Elukoht ja emakeel

Enamik Soomes kinni peetud Eesti kodanikest ei pea Soomet enda alaliseks elukohaks. Soome statistikaameti andmetel elas 2011. aastal kuriteos kahtlustatavatest (v.a liikluskuriteod) Eesti kodanikest alaliselt Soomes 34% (joonis 21).

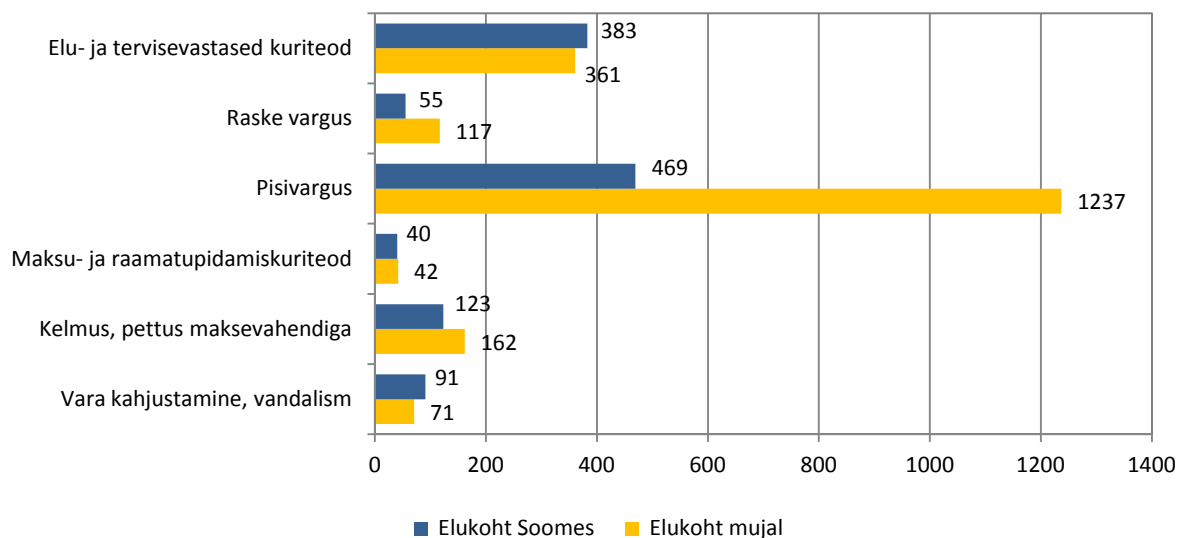

Joonis 21. Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike protsentuaalne jaotus alalise elukoha järgi 2006–2011 (v.a liikluskuriteod; korduvad isikud)

²⁸ Peamiselt dokumendi võltsimine ja kasutamine, võltsitud maksevahendi kasutamine või tähtsa isikliku dokumendi kuritarvitamine.

Väljaspool Soomet elavate kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike osakaal oli 2011. aastal enamlevinud kuriteoliikidest suurim varguste ning joores sõidukijuhtimise puhul: mõlemad 75%²⁹. Harvemini esinevatest kuritegudest võib märkida enda kohta valeandmete esitamist ning raskeid narkokuritegusid: neis kahtlustatavatest Eesti kodanikest ei elanud Soomes vastavalt 91% (63 isikut) ja 88% (86 isikut).

Soomes alaliselt elavate Eesti kodanike osakaal oli keskmisest suurem elu- ja tervisevastastes kuritegudes (2011. aastal elas neis kuritegudes kahtlustatavatest Eesti kodanikest Soomes 51%); samuti vara kahjustamise ja vandalismiga seotud kuritegudes, kelmustes ja maksevahendipettustes ning maksu- ja raamatupidamispettustes (joonis 22).

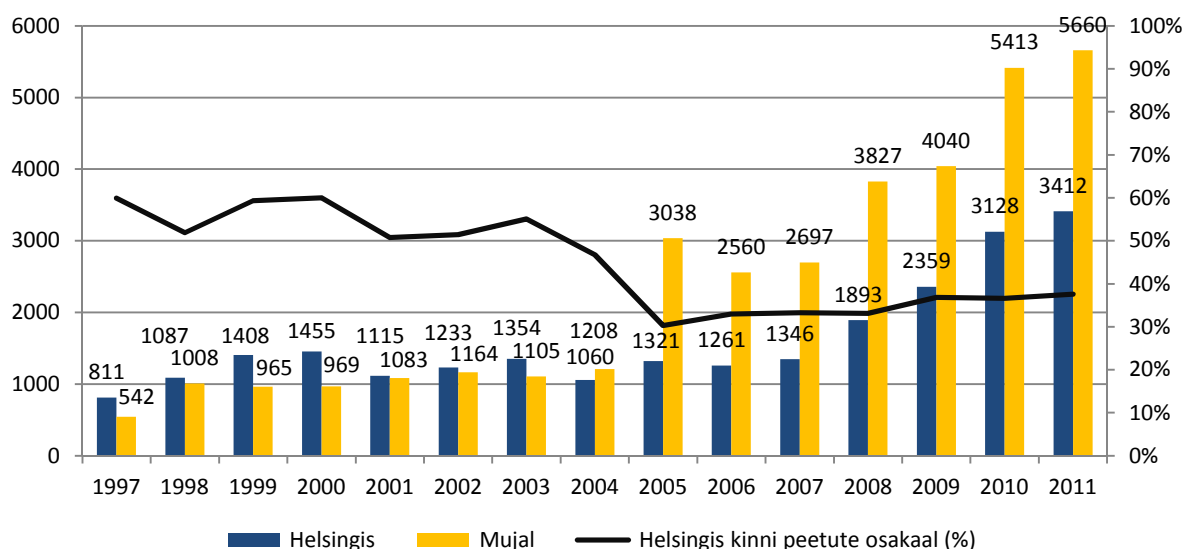

Joonis 22. Soomes kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike arv alalise elukoha järgi valitud kuriteoliikide puhul 2011. aastal (korduvad isikud)

Kuni 2004. aastani peeti enamik Eesti kodanikke kinni Helsingis, kuid alates 2005. aastast tõusis järsult muudes piirkondades toime pandud kuritegude arv. Helsingis kinni peetud kahtlustatavate osakaal vähenes kiiresti aastatel 2004–2005, kuid on järgnenud aastatel püsinud suhteliselt stabiilsena (joonis 23). Suuremate eestlaste kogukondade tekkimisega erinevatesse piirkondadesse on kaasnenud ka Eesti kodanike poolt toime pandud kuritegude kasv väljaspool pealinna.

2011. aastal peeti kuriteos (k.a liikluskuriteod) kahtlustatavatest Eesti kodanikest 38% kinni Helsingis, järgnesid Vantaa (11%), Espoo (9%) ja Turu (4%).

²⁹ Enamiku kahtlustatavate elukohaks on Eesti, kuid andmed võivad sisaldada ka teistes riikides alaliselt elavaid Eesti kodanikke.

Joonis 23. Helsingis ja mujal kuriteos kahtlustatavana kinni peetud Eesti kodanike arv ning Helsingis kinni peetute protsentuaalne osakaal 1997–2011 (k.a liikluskuriteod; korduvad isikud)

Kuriteos kahtlustatavate isikute emakeel oli teada vaid nende puhul, kelle alaliseks elukohaks oli Soome – seega ligikaudu 30% kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike kohta. Soomes elavatest ja 2010. aastal kuriteos kahtlustatavana (v.a liikluskuriteod) kinni peetud Eesti kodanikest valdava enamiku (87%) emakeel oli eesti keel; vene emakeelega oli 12% ja soome emakeelega poolteist protsenti. Viimastel aastatel on mõnevõrra tõusnud eesti emakeelega isikute osakaal ning langenud vene emakeelega isikute osakaal (2006. aastal oli Soomes elavatest kuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest 80% eesti emakeelega ja 18% vene emakeelega).

Soomes alaliselt elavate Eesti kodanike seas on eesti emakeelega kahtlustatavate osakaal olnud suurem kui vastav näitaja Eestis kuriteos kahtlustatavate puhul³⁰. Andmed ajutiselt Soomes viibivate kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike emakeele kohta puuduvad, kuid tõenäoliselt on nendegi seas ülekaalus eesti emakeelega isikud.

³⁰ 2011. aastal olid teadaoleva emakeelega kuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest ligikaudu 73% eesti emakeelega ja 27% vene emakeelega; muu emakeelega isikuid oli 0,2% (korduvad isikud). Arvestades ka neid isikuid, kelle emakeele kohta andmed puuduvad (arvatavasti pole sel juhul enamasti tegu eesti keelega), oli eesti emakeelega isikute osakaal 66%.

6. Liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavad Eesti kodanikud (korduvad isikud)

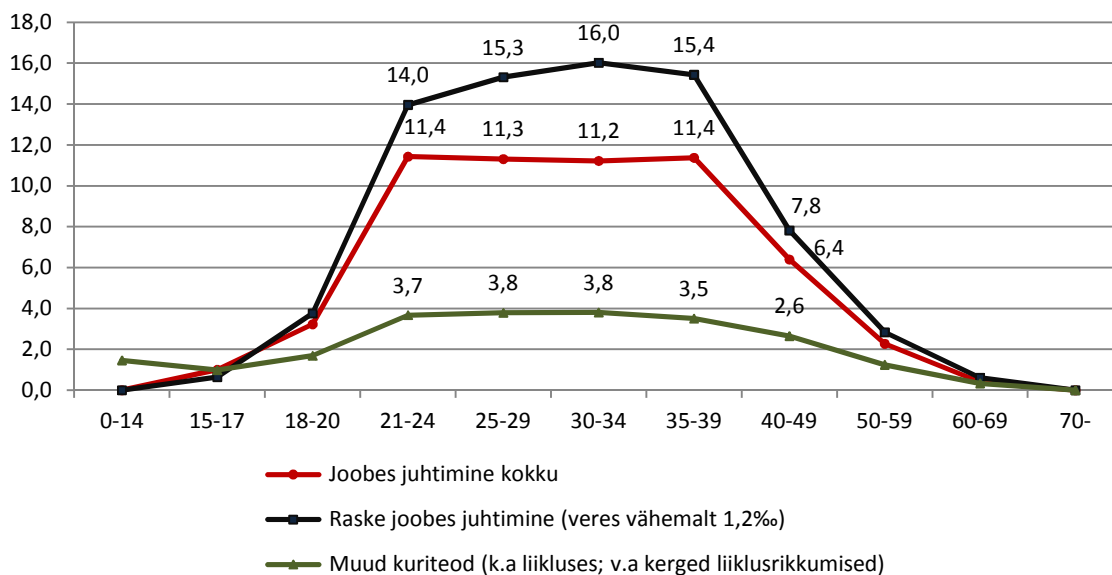
Sotsiaaldemograafiliste tunnuste lõikes on otstarbekas teistest õigusrikkumistest eraldi vaadelda liiklusalaseid õigusrikkumisi (liikluskuriteod ja kerged liiklusrikkumised), mis moodustavad enamiku Eesti kodanike õigusrikkumistest Soomes. Kõik käesoleva peatüki näitajad kajastavad korduvaid isikuid.

2011. aastal moodustasid liiklusalastes õigusrikkumistes kahtlustatavad 60% kõigist õigusrikkumises kahtlustatavatest Eesti kodanikest; sealjuures moodustasid liikluskuriteos kahtlustatavad 34% kõigist kuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest.

Liiklusalases õigusrikkumises 2011. aastal kahtlustatavatest Eesti kodanikest 39% oli vanuses 25–34 aastat (Soomes tervikuna oli samas vanusevahemikus 21% kahtlustatavatest). Põhjuseks on Soomes alaliselt või ajutiselt elavate Eesti kodanike suur arv neis vanusegruppides. Aastate jooksul pole liikluskuritegudes ja -rikkumistes kahtlustatavate vanuseline struktuur kuigivõrd muutunud.

Liikluskuritegudes (peamiselt joores sõidukijuhtimine ja juhtimisõiguseta sõitmine) kahtlustatavad Eesti kodanikud on enamjaolt keskmisest nooremad (2011. aastal olid neist 69% alla 35-aastased); eeskätt on siin tegu olnud juhtimisõiguseta sõitmisega (2011. aastal olid 76% kahtlustatavatest alla 35-aastased).

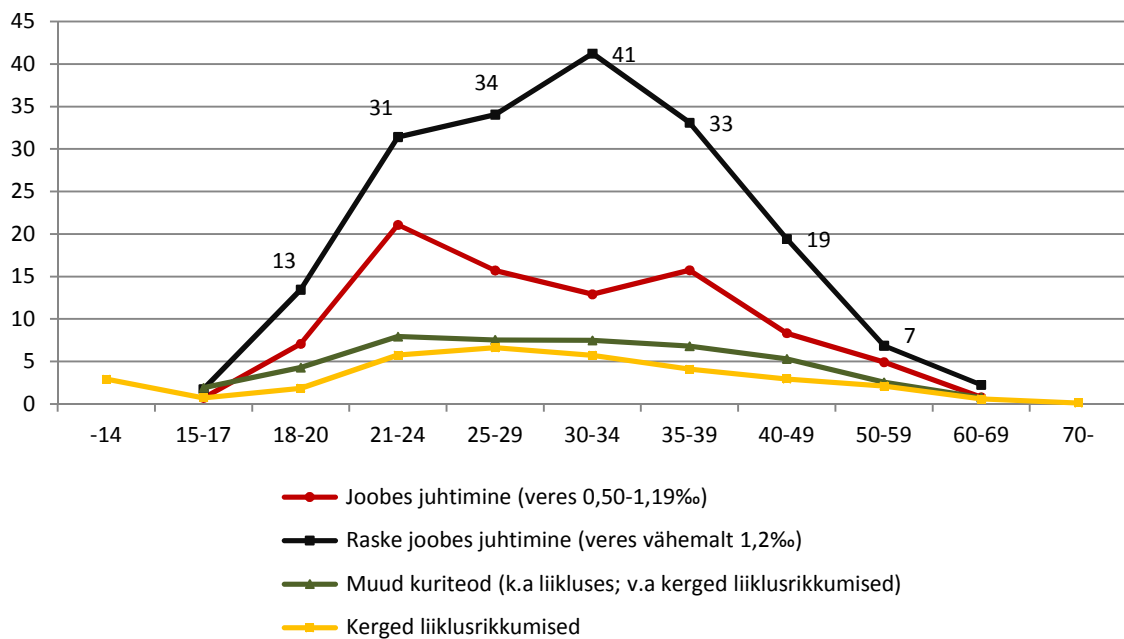
Joores sõidukijuhtimises kahtlustatavate 21–39-aastaste Eesti kodanike osakaal kõigist joores sõidukijuhtimises kahtlustatavatest isikutest oli 2011. aastal tunduvalt suurem kui Eesti kodanike osakaal muud liiki kuritegude puhul (joonis 24).

Joonis 24. Soomes joores sõidukijuhtimises ja muud liiki kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike osakaal kõigist antud liiki kuriteos kahtlustatavatest vanusegruppide järgi 2011. aastal (korduvad isikud)

Rasketes joores juhtimise kuritegudes moodustasid Eesti kodanikud 30–34-aastaste vanuserühmas 16% kõigist kahtlustatavatest Soomes, ületades enam kui neli korda samas vanuses Eesti kodanike osakaalu muud liiki kuriteos kahtlustatavate seas.

Uusimaa maakonnas oli Eesti kodanike osakaal 30–34-aastastest kahtlustatavatest 41% (139 isikut); samal ajal oli nende osakaal muudes kuritegudes kahtlustatavatest 7,6% (1061 isikut) ning kergetes liiklusrikkumistes kahtlustatavatest 5,7% (617 isikut) – vt joonis 25.

Joonis 25. Uusimaal joobes sõidukijuhtimises, muud liiki kuriteos ja kerges liiklusrikkumises kahtlustatavate Eesti kodanike osakaal kõigest antud liiki õigusrikkumises kahtlustatavatest vanusegruppide järgi 2011. aastal (korduvad isikud)

Kergeid liiklusrikkumisi (valdavalt on tegu piirkiiruse ületamisega) pannakse enam-vähem võrdselt toime nii vanemates kui nooremates vanusegruppides: ligikaudu pooled kergetes liiklusrikkumistes kahtlustatavatest olid üle 35-aastased ning 20% üle 40-aastased, kusjuures alates 40-ndatest eluaastastest hakkab rikkujate arv langema. Samas pole Soomes viibivate erinevas vanuses Eesti kodanike arvu teadmata võimalik öelda, millised on erinevates vanuserühmades suhtarvud (nt kahtlustatavate arv 1000 Soomes viibiva isiku kohta).

Liikluskuriteos kahtlustatavatest Eesti kodanikest 2010. aastal oli mehi 97% ja naisi 3%, kergete liiklusrikkumiste puhul vastavalt 86% ja 14%. Aastate lõikes on naiste osa liikluskuritegudes samaks jäänud, kuid kergete liiklusrikkumiste osas mõnevõrra tõusnud (2006. aastal oli see 9%). Liikluskuritegude puhul on olukord sarnane Eestiga, kus meeste osakaal on samuti olnud märksa kõrgem kui kuriteos kahtlustatavate puhul keskmiselt (nt olid Eestis 2008. aastal 97% liikluskuritegudes kahtlustatavatest mehed)³¹.

2011. aastal liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavatest Eesti kodanikest elas alaliselt Soomes 38%, kusjuures sealsete elanike osakaal oli väiksem liikluskuritegude puhul (27% kahtlustatavatest) ja suurem kergete liiklusrikkumiste puhul (44% kahtlustatavatest). Joobes sõidukijuhtimises kahtlustatavatest Eesti kodanikest elas alaliselt Soomes 25% ning juhtimisõiguseta sõitmisel kahtlustatavatest 30%.

Enamiku alaliselt Soomes elavate liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavate isikute emakeel on eesti keel (2010. aastal 91%). Vene emakeelega kahtlustatavaid oli seitse protsenti ja soome emakeelega kahtlustatavaid üks protsent.

³¹ Eestis on liikluskuritegude puhul peamiselt tegu olnud joobes sõidukijuhtimisega: nt 2008. aastal 96% ja 2011. aastal 95%.

7. Soomes õigusrikkumise eest karistatud Eesti kodanikud

Käesolevas peatükis esitatud andmed kajastavad karistatud isikute arvu, kusjuures üks ja sama isik võib aasta jooksul andmetes esineda korduvalt.

Soomes kuriteo eest kohtus süüdi mõistetud Eesti kodanike arv kasvas perioodil 2005–2010 enam kui kaks korda (k.a liikluskuriteod, v.a kerged liiklusrikkumised). Võrreldes teiste Soome lähikonnas asuvate riikide kodanikega on Eesti kodanike arvuline juurdekasv olnud selgelt suurim.

Tabel 5. Soomes kuriteo eest kohtus süüdi mõistetud isikute arv kodakondsuse järgi 2005–2010 (k.a liikluskuriteod, v.a. kerged liiklusrikkumised; sama isik võib esineda korduvalt aasta jooksul)³²

	Eesti	Läti	Leedu	Rootsi	Venemaa jt endise NL riigid	Soome
2005	863	19	60	317	854	60565
2006	1211	24	92	304	824	57734
2007	1351	30	90	346	957	57170
2008	1469	34	66	347	1050	58084
2009	1499	43	73	402	1091	56515
2010	1882	50	75	346	953	53883

Allikas: Soome statistikamet

Kohtus süüdi mõistetud Eesti kodanikud moodustasid 2010. aastal 3,1% kõigist kuriteos süüdi mõistetud isikutest Soomes (sama isik võis esineda korduvalt aasta jooksul). Keskmisest suurem oli Eesti kodanike osakaal rasketes narkokuritegudes (9,2%; 38 isikut), rasketes joobes sõidukijuhtimise kuritegudes³³ (6,1%; 612 isikut), vargustes (6,0%; 375 isikut) ja muudes joobes sõidukijuhtimise kuritegudes³⁴ (4,4%; 320 isikut).

Kuriteo eest mõisteti 2010. aastal Eesti kodanikele sagedamini karistuseks rahatrahv (48%; 908 isikut) või tingimisi vangistus (42%; 799 isikut). Märksa harvemini karistati neid reaalse vangistusega (6%; 106 isikut) või üldkasuliku tööga (3%; 54 isikut).³⁵

Reaalse vangistusega karistati 2010. aastal esmajoones raske narkokuriteo eest (36 isikut), millele järgnesid raske joobes sõidukijuhtimine (26 isikut), vargus (16 isikut), kehaline väärkohtlemine (9 isikut) ja raske raamatupidamiskuritegu (3 isikut). Teistes kuritegudes mõisteti vangi kokku 16 isikut.

Muud liiki õigusrikkumise eest (peamiselt kerged liiklusrikkumised) karistati 2010. aastal 1724 Eesti kodanikku (sama isik võis esineda korduvalt aasta jooksul). Enamasti määras niisuguse teo eest karistuse politsei.

³² http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/oik/syyttr/syyttr_fi.asp

³³ Alkoholisaldus sõidukijuhi vere vähemalt 1,20 promilli või hingeõhus vähemalt 0,53 mg/l.

³⁴ Alkoholisaldus sõidukijuhi veres 0,50–1,19 promilli või hingeõhus 0,22–0,52 mg/l.

³⁵ Näidatud liiki karistused määrati kokku 1867 isikule. Ülejäänud isikutest kahe puhul pöörati täitmisele varem mõistetud karistus ning 13 isiku puhul pole karistuse liik teada.

8. Eesti kodanikud Soome vanglates³⁶

Soome vanglates viibis 1. mai 2011 seisuga kokku 118 Eesti kodanikku (sh eeluurimisalused), kes moodustasid 27% vanglas viibivatest välisriikide kodanikest (välismaalastest). Eesti kodanikega seotud kuritegevuse kiirest kasvust hoolimata pole Eesti kodanike arv Soome vanglates viimastel aastatel kuigivõrd muutunud³⁷.

Välismaalaste arv Soome vanglates on viimase kahekümne aasta jooksul kiiresti kasvanud: kui 1990. aastal oli neid vanglas päevas keskmiselt 20 (0,6% kõigist vangidest), siis 2000. aastal juba 173, 2005. aastal 282 ja 2011. aastal 444 (14% kõigist vangidest). 2011. aasta mai alguses oli vanglates 436 välismaalast; neist 48% puhul oli raskeimaks kuriteoks narkokuritegu ning 13% puhul vargus.³⁸ Eesti kodanikud on vanglas viibivate välismaalaste seas olnud vähemalt viimase kümne aasta jooksul arvukuselt esikohal.

2011. aasta jooksul kandis vanglas karistust 188 Eesti kodanikku. Eesti kodanikud moodustasid suurima osa välismaalastest nii süüdimõistetute (28%) kui ka eeluurimisaluste seas (27%). Kõigist sama aastal vanglas viibinud Eesti kodanikest moodustasid eeluurimisalused 48%.

Tabel 6. Soomes vanglas viibivad isikud (sh eeluurimisalused) kodakondsuse järgi 1. mail 2009–2011 (Soome lähiriikide ning 2011. aastal suurima vangide arvuga riikide kodanikud)³⁹

	Arv			Osakaal (%)		
	2009	2010	2011	2009	2010	2011
Eesti	107	115	118	30	31	27
Läti	4	3	6	1	1	1
Leedu	11	21	24	3	6	6
Rootsi	20	21	27	6	6	6
Venemaa	55	38	35	15	10	8
Rumeenia	8	20	43	2	5	10
Iraak	16	16	18	4	4	4
Nigeeria	11	18	13	3	5	3
Somaalia	13	8	13	4	2	3
Iraan	1	6	13	0	2	3
Välismaalased kokku	356	374	436	100	100	100

Allikas: Soome statistikamet

Eesti kodanike vanglasviibimise kestusest eraldi andmed puuduvad, kuid süüdi mõistetud välismaalased viibisid vanglas keskmiselt märksa pikemalt kui Soome kodanikud: 2011. aastal vabanenud välismaalased olid vanglas viibinud keskmiselt 13,4 kuud ning Soome kodanikud keskmiselt 8,7 kuud. Eeluurimisvangistuse kestuses olid erinevused välismaalaste ja Soome kodanike vahel väiksemad (keskmine kestus vastavalt 3,7 kuud ja 3,4 kuud).

Eesti kodanikud olid 2011. aastal vanglas enam aktiivselt hõivatud kui teiste riikide (sh Soome) kodanikud. Vanglas karistust kandnud Eesti kodanikest 40% töötas, neli protsenti õppis (eeskätt ametiõppes) ja üks protsent oli muul viisil hõivatud; 21% olid hõivamata ning 34% kasutas aega muul viisil (nt oli isik haige). Eesti kodanikest oli kokku aktiivselt hõivatud 45%, Soome kodanikest 41%, Venemaa kodanikest 38%, Aafrika riikide kodanikest 24% ja muude riikide kodanikest 39%.

³⁶ Peatükk põhineb peamiselt *Rikosseuraamusvirasto* materjalidel (<http://www.rikosseuraamus.fi/10955.htm>).

³⁷ Nt oli 2005. aastal vanglates 112 Eesti kodanikku: (<http://www.om.fi/Oikeapalsta/Haku/1144849476980>).

³⁸ http://www.stat.fi/til/van/2007/van_2007_2008-06-27_tau_001.html,
<http://www.rikosseuraamus.fi/uploads/7b7wbut147i7k.pdf>.

³⁹ Samas ja <http://www.rikosseuraamus.fi/uploads/v1ut6y0tvdc4u.pdf>.

9. Soomes kinni peetud isikute kuriteod Eestis

Soomes kuriteos kahtlustatavana kinni peetud isikute puhul pakub huvi, mil määral on nad varem Eestis kuritegusid toime pannud. Eesti politsei- ja piirivalveameti saadi loendid Soomes ajavahemikus 01.05.2010–17.10.2011 erinevatel põhjustel kinni peetud isikute kohta, kes olid Eesti kodanikud või kellel võis olla seos Eestiga. Kinnipidamise põhjuseks oli enamasti Soomes äsja toime pandud õigusrikkumine (kuritegu või liiklusrikkumine), kuid seda võidi ka teha maalt väljasaatmiseks, riikidevahelise õigusabi osutamiseks vm põhjustel. Edasisse analüüsi jäeti neist vaid õigusrikkumise toime pannud Eesti kodanikud (olenemata elukohast) ning need Venemaa kodanikud, kelle teadaolev elukoht oli Eestis või keda oli E-toimiku andmetel siin kuriteos kahtlustatavana üle kuulatud; edaspidi kõik kokku: „Eestiga seotud isikud“⁴⁰. Loendites ei olnud kodakondsuseta isikuid ning niisuguste kinni peetud isikute päritoluriigi kohta ei peeta arvestust; seetõttu pole teada, kas ja mil määral on Eestist pärit kodakondsuseta isikuid Soomes kinni peetud⁴¹.

Analüüs hõlmas vaadeldaval perioodil Soomes kinni peetud kokku 1997 teadaolevalt Eestiga seotud kordumatut isikut (olenemata elukohast), kelle seas oli 1828 Eesti kodanikku ning 169 Eestiga seotud Venemaa kodanikku⁴². Hinnanguliselt hõlmab andmestik umbes üht neljandikku kõigist sel perioodil õigusrikkumiste tõttu kinni peetud Eesti kodanikest⁴³, kusjuures selles ei kajastu peaaegu üldse kergeid liiklusrikkumisi toime pannud isikud. Seetõttu ei saa nende alusel iseloomustada Eestiga seotud õigusrikkujate koosseisu tervikuna ning saab vaid ligikaudu kirjeldada kinni peetud isikute varasemat kuritegelikku tausta.

Soomes kinni peetud isikute võimaliku varasema kuritegeliku tausta selgitamiseks kontrolliti nende esinemist E-toimikus, kohtute infosüsteemis ja kinnipeeturegistris. Loendites puudusid isikukoodid ning isikute nimekuju erines sageli Eestis kasutatavast; lisaks oli mõnel juhul ühe ja sama isiku kohta kasutusel mitu erinevat nimekuju. Seetõttu polnud võimalik kõikide isikute andmeid siinsetest registritest kontrollida või ei saadud ebatäpse nimekuju registritest tõttu neile vasteid.

Kõigist loendites Eesti kodanikuks märgitud isikute⁴⁴ Soomes kinnipidamise põhjustest 38% oli seotud joores sõidukijuhtimisega, 22% varguse ja 12% kehalise väärkohtlemisega; muud põhjused esinesid harvemini. Näitajad ei kajasta kinni peetud isikute poolt toime pandud õigusrikkumiste tegelikku struktuuri⁴⁵ ning seetõttu tuleb ka andmeid samade isikute poolt Eestis toime pandud kuritegude kohta käsitleda ligikaudsetena.

⁴⁰ Kogu andmestikus oli elukoht märgitud 68% isikute kohta. Loendites esines kodakondsuse märkimisel vigu, mis aga ei mõjutanud sisulist analüüsi (nt osutus osa Eesti kodanikeks märgitud isikuid Eestis elavateks Venemaa kodanikeks; kõik niisugused teadaolevalt Eestiga seotud isikud jäeti analüüsi).

⁴¹ Kohtute infosüsteemist tehtud päringu vastuses (mittetäielikud andmed) oli varem Eestis süüdi mõistetud isikutest ilma kodakondsuseta 8% (38 isikut), kuid andmed kajastasid seisu kohtuotsuse ajal (valdavalt 2006–2008) ning osa neist võis Soomes kinni pidamise ajaks olla saanud Eesti kodakondsuse. Siiski on võimalik, et osal loendites Eesti kodanikuks märgitud isikutest tegelikult kodakondsus puudus.

⁴² Eesti registrite põhjal kodakondsuse osas täpsustatud loendite kohaselt.

⁴³ Arvestuses on lähtutud eespool toodud andmetest õigusrikkumistes kahtlustatavate kordumatute isikute arvu kohta aastatel 2010 ja 2011, kusjuures osa isikutest kordus 2011. aastal. Ligikaudse arvestuse järgi peeti 01.05.2010–17.10.2011 kõigis õigusrikkumistes kokku kinni umbes 7000 kordumatut Eesti kodanikku.

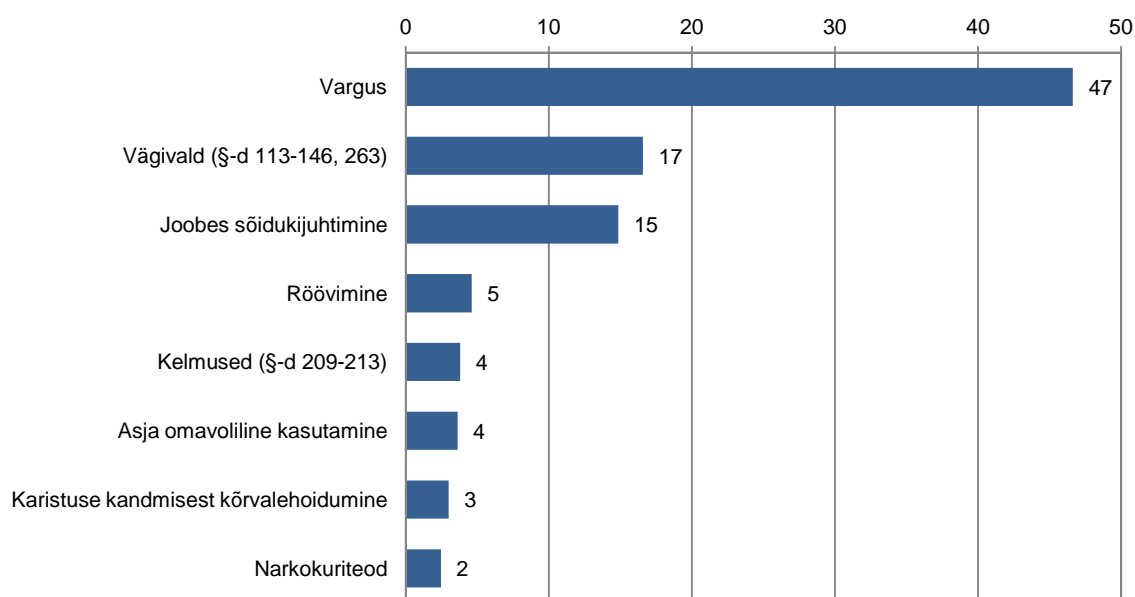
⁴⁴ Käesolevas lõigus kinnipidamise põhjustest arvestatakse lähteandmetes (täpsustamata andmetel) Eesti kodanikuks märgitud isikuid ning ei arvestata Venemaa kodanikke (olenemata nende võimalikust seotusest Eestiga). Osa isikuid kordus sama või erinevat liiki rikkumisega, kuid ükski isik ei esinenud loendites üle kahe korra. Kokku kajastavad loendid 2102 Eesti kodanikuks märgitud isiku kinni pidamist.

⁴⁵ Loendid kinni peetud isikutest ei kajasta nende poolt toime pandud rikkumiste koguarvu: nt on isikul näidatud vaid üks varguse tõttu kinni pidamine, kuid ta võis olla toime pannud mitu vargust.

9.1. Eestis kahtlustatavana üle kuulatud isikud

Soomes vaadeldaval perioodil kinni peetud kordumatutest Eestiga seotud isikutest 42% (844 isikut) oli Eestis kuriteos kahtlustatavana üle kuulatud enne 18.10.2011. See on ligikaudne suurusjärk isikutest, keda oli enne Soomes kinni pidamist Eestis üle kuulatud (osa neist võis olla Eestis üle kuulatud ka hiljem).⁴⁶

Kõige sagedamini olid Eestis toime pandud kuriteos kahtlustatavad üle kuulatud⁴⁷ vargustes, mida puudutas 47% kriminaalasjadest; järgnesid joobes sõidukijuhtimine (arvestamata väärtegeusid) ning kehaline väärkohtlemine (joonis 26). Erinevates vägivallakuritegudes oli üle kuulatud 17% isikutest. Üks ja sama isik võis esineda korduvalt mitmes kriminaalasjas või ühes kriminaalasjas erinevat liiki kuritegude puhul⁴⁸. Tuleb arvestada, et kriminaalasjade jaotus kuriteoliikide järgi ei kajasta adekvaatselt nende isikute poolt toime pandud kuritegude liigilist struktuuri, kuna sageli hõlmab üks kriminaalasi mitut samaliigilist kuritegu (eeskätt varguste ja kelmuste puhul).

Joonis 26. Soomes kinni peetud isikute poolt sagedamini toime pandud kuriteod Eestis (kriminaalasjade osakaal kuriteoliikide järgi, %)⁴⁹

Soomes varguse tõttu kinni peetud isikutest enam kui pooled olid varem Eestis varavastase kuriteo toime pannud.

⁴⁶ Nimekujude erinevuste ja isikukoodide puudumise tõttu ei tundnud E-toimik kõiki isikuid ära ning seetõttu võis Eestis üle kuulatud isikuid olla tegelikult veidi rohkem kui päring tulemuseks andis.

⁴⁷ Andmed kuriteos kahtlustatavana ülekuulamise kohta on olemas alates 2003. aastast.

⁴⁸ Üks ja sama isik võis esineda korduvalt erinevates kriminaalasjades; mitme isiku esinemisel ühes kriminaalasjas loeti sama kriminaalasi korduvalt. Juhul kui ühes kriminaalasjas oli isikuga seotud erinevat liiki kuritegeusid, arvestati kriminaalasi iga kuriteoliigi puhul eraldi, kuid mitme sama liiki kuriteo puhul arvestati seda vaid üks kord. Nt kui ühes kriminaalasjas oli ühe isikuga seotud üks röövimine ja viis vargust, arvestati statistikas üks röövimisega ja üks vargusega seotud kriminaalasi; kui nende kuritegudega oli seotud kaks isikut, arvestati statistikas kaks röövimisega ja kaks vargusega seotud kriminaalasi.

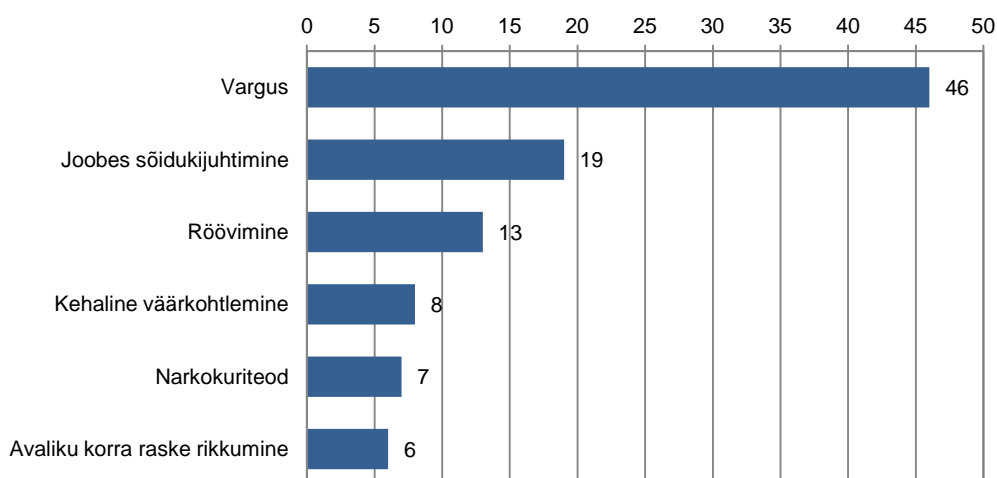
⁴⁹ Andmed Soomes 01.05.2010–17.10.2011 kinni peetud 1997 isiku suhtes Eestis perioodil 01.01.2003–18.10.2011 algatatud kriminaalasjade kohta. Andmestik ei hõlma neid kinni peetud isikuid, kelle isikuandmed pole teada.

9.2. Eestis vanglas viibinud isikud

Soomes kinni peetud ja teadaolevalt Eestiga seotud isikutest 18% (363 isikut) oli Eestis kandnud karistust vanglas⁵⁰. Vangistus võidi vanglas ära kanda täielikult või osaliselt. Koos vahi all viibinutega oli ligikaudu üks neljandik Soomes kinni peetud isikutest olnud varem kasvõi lühiajaliselt Eestis vanglas⁵¹.

Soomes kinni peetud ja Eestis vanglas karistust kandnud isikutest 22% oli vabanenud kuni üks aasta varem ning 26% enam kui viis aastat varem (mitme vanglakaristuse korral on arvestatud vaid viimast). Kõigist Soomes kinni peetud isikutest ligi 5% oli Eestis kuni üks aasta varem vanglast vabanenud. Enamik vanglas karistust kandnud isikutest (59%) oli vanglas oma karistuse ära kandnud.

Vanglakaristust kandnud isikutest vähemalt 46% oli karistatud varguse ja 19% joobes sõidukijuhtimise eest; teiste kuriteoliikide osatähtsus oli väiksem.⁵²

Joonis 27. Põhilised kuriteod, mille eest Soomes kinni peetud isikud olid Eestis vanglakaristust kandnud (isikute osakaal %; üks ja sama isik võis olla karistatud erinevat liiki kuritegude eest).

⁵⁰ Andmed vanglast vabanenute kohta on olemas alates 2002. aastast.

⁵¹ Seisuga 25.11.2011 oli kokku 28% vaadeldaval perioodil Soomes kinni peetud isikutest viibinud (või parajasti viibis seal) süüdimõistetuna või vahialusena Eestis vanglas; neist valdav osa enne Soomes kinni pidamist.

⁵² Andmed vanglakaristust kandnud isikute poolt toime pandud kuritegude liikide kohta ei tarvitse olla täielikud.

Kasutatud kirjandus

Hirschi, T., Gottfredson, M. (1983) Age and the Explanation of Crime. – American Journal of Sociology, Vol. 89, No. 3, pp. 552–584.

Tirkkonen, P., Abel, K., Kaal, E., Liive, V. (2012) Eesti ja eestlased Soome meedias. TLÜ Kommunikatsiooni Instituut, Tallinn.
<http://www.tlu.ee/?LangID=1&CatID=5990&ArtID=13473&action=article> (18.06.2012)

Eesti politsei- ja piirivalveameti kaudu saadud Soome politsei andmed kinni peetud isikutest ja nende kinnipidamise põhjustest (17.10.2011).

Eesti statistikaameti andmebaas:

Eesti elanike reisimine

http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Majandus/23Turism_ja_majutus/-01Eesti_elanike_reisimine/01Eesti_elanike_reisimine.asp (10.05.2012)

Ränne

<http://pub.stat.ee/px-web.2001/Database/Rahvastik/03Rahvastikusundmused/08Ranne/08Ranne.asp> (10.05.2012)

Eestlaste arv Soomes on mitmekordistunud. Tarbija24.ee. <http://www.tarbija24.ee/575538/eestlaste-arv-soomes-on-mitmekordistunud> (24.09.2011)

Ensimmäiset virolaisvangit siirretty kotimaahansa. Oikeusministeriö.
<http://www.om.fi/Oikeapalsta/Haku/1144849476980> (31.03.2005)

Kuritegevus Eestis 2008. Justiitsministeerium (2009).

<http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=42878/Kuritegevus+Eestis+2008.pdf>

Kuritegevus Eestis 2010. Justiitsministeerium (2011).

http://www.just.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=54602/KuritegevusEestis2010_web.pdf

Laki24Fi. Tieliikennerikos: Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen.

<http://www.laki24.fi/riri-liikennerikokset-liikenneturvallisuudenvaarantaminen.html> (05.06.2012)

Rikoksiin syylliseksi epäillyistä 11 prosenttia oli ulkomaan kansalaisia vuonna 2011. Tilastokeskus (02.04.2012.) http://www.stat.fi/til/polrik/2011/polrik_2011_2012-04-02_tie_001_fi.html

Rikollisuustilanne 2010. OPTL:n tutkimuksia 258 (2011).

<http://www.optula.om.fi/Etusivu/Julkaisut/Kriminologisentutkimusyksikonjulkaisut/1302674231639>

Rikoslaki. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001> (05.06.2012)

Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2010. Rikosseuraamuslaitos (2011).

<http://www.rikosseuraamus.fi/uploads/wqwe0o1.pdf>

Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2011. Rikosseuraamuslaitos (2012).

<http://www.rikosseuraamus.fi/uploads/7b7wbut147l7k.pdf>

Rikosseuraamuslaitoksen tilastollinen vuosikirja 2009. Vangit ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaat. Rikosseuraamuslaitoksen monisteita 1/2011.
<http://www.rikosseuraamus.fi/uploads/v1ut6y0tvdc4u.pdf> (01.02.2011)

Sisäministeri Anne Holmlund vierailee Virossa 24.11. Sisäasiainministeriö.
<http://www.intermin.fi/intermin/bulletin.nsf/vwSearchView/1C45231170065F1BC22577E30033250C> (22.11.2010)

Soome politseikõrgkooli (*Poliisiammattikorkeakoulu*) andmed kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike kohta (Juha Heleniuse sõnum e-postiga 06.03.2012).

Soome politseivalitsuse (*Poliisihallitus*) vastus Eesti kodanike õigusrikkumiste statistikat puudutavale järelepärimisele (Konsta Korhoneni kiri e-postiga 02.02.2012).

Soome statistikaameti (*Tilastokeskus*) andmebaas:

Politsei poolt registreeritud kuritegevus
http://pxweb2.stat.fi/database/statfin/oik/polrik/polrik_fi.asp (10.05.2012)

Süüdistatavad, süüdimõistetud ja karistused
http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/oik/syytr/syytr_fi.asp (10.05.2012)

Vangid 1974–2007
http://www.stat.fi/til/van/2007/van_2007_2008-06-27_tau_001.html (10.05.2012)

Rahvastiku koosseis
http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asp (10.05.2012)

Soome statistikaametilt saadud andmed kuriteos kahtlustatavate Eesti kodanike kohta (Jorma Kallio ja Salla-Tuulia Koivuoja sõnumid e-postiga 06.07–16.12.2012).

Soomes kahtlustati mullu kuritegudes 9100 eestlast. Delfi.
http://www.delfi.ee/news/paevauudised/110_112/soomes-kahtlustati-mullu-kuritegudes-9100-eestlast.d?id=64167605 (02.04.2012)

Soomes võib tööl olla kuni 100 000 Eesti elanikku ERR uudised.
<http://uudised.err.ee/index.php?06221445> (26.12.2010)

Välismaale elama läinud Eestis juhiluba vahetada ei saa. ERR uudised.
<http://uudised.err.ee/index.php?06176031>(03.09.2009)

Lisad

Lisa 1. Soomes õigusrikkumises kahtlustatavana kinni peetud Eesti kodanikud vanuserühmade lõikes 2006–2011 (korduvad isikud); eraldi näidatud valitud kuriteoliigid

	-14	15-17	18-20	21-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-59	60-69	70-	Kokku
I. Kuriteod (k.a liikluskuriteod, v.a kerged liiklusrikkumised)													
2006	77	227	381	852	810	529	423	270	137	100	15	0	3821
2007	72	134	411	696	859	688	463	340	213	152	11	4	4043
2008	214	201	527	1069	1227	882	622	404	327	165	12	1	5651
2009	104	189	547	1130	1457	1130	694	577	353	197	15	6	6399
2010	137	194	900	1392	1796	1910	927	613	343	288	35	6	8541
2011	185	242	606	1594	1969	1647	1146	1310		336	31	6	9072
Varavastased ja majanduskuriteod													
2006	60	143	173	337	240	140	129	71	41	35	6	0	1375
2007	57	65	123	169	196	184	102	89	49	60	6	2	1102
2008	187	128	204	350	389	308	197	126	123	71	6	1	2090
2009	81	120	298	535	631	444	273	266	159	72	10	4	2893
2010	106	101	332	609	759	742	345	237	97	108	14	4	3454
2011	137	121	281	586	732	672	417	490		117	11	5	3569
Elu- ja tervisevastased kuriteod													
2006	3	25	42	84	71	46	29	15	7	7	0	0	329
2007	6	15	72	48	79	60	30	13	15	7	0	0	345
2008	12	17	55	114	101	93	59	29	26	16	1	0	523
2009	9	14	48	109	120	82	47	30	14	13	0	0	486
2010	20	19	51	113	129	109	61	43	22	14	4	1	586
2011	22	26	68	130	157	135	70	105		29	2	0	744
Seksuakuriteod													
2006	0	0	3	3	7	2	4	3	2	1	0	0	25
2007	1	1	0	4	7	3	4	2	0	0	0	0	22
2008	0	0	3	5	5	1	3	1	1	1	0	0	20
2009	0	0	0	0	10	35	3	1	3	2	0	0	54
2010	0	3	0	4	3	2	2	3	0	0	0	0	17
2011	2	1	4	2	5	6	6	5		1	0	0	32
Õigusemõistmise, ametiisikute ja avaliku korra vastased kuriteod													
2006	4	4	16	42	25	27	23	13	4	6	1	0	165
2007	0	9	26	35	41	26	20	13	7	6	3	0	186
2008	2	9	35	61	72	56	35	15	16	9	0	0	310
2009	1	7	27	63	86	68	37	20	13	8	0	0	330
2010	3	2	36	60	85	70	70	25	17	12	2	1	383
2011	1	13	27	79	103	79	52	46		10	0	1	411
Alkoholiseaduse rikkumisega seotud kuriteod ja narkokuriteod													
2006	1	8	15	23	25	14	2	2	1	1	0	0	92
2007	1	4	13	20	37	11	3	6	6	2	1	0	104
2008	6	10	23	31	39	21	10	8	0	1	0	0	149
2009	3	9	19	39	66	42	30	28	2	1	0	1	240
2010	1	24	28	58	74	66	28	27	11	8	0	0	325
2011	2	22	15	74	72	48	58	40		3	1	0	335
Liikluskuriteod													
2006	5	30	114	326	395	249	214	144	66	41	7	0	1591
2007	2	29	156	380	455	354	268	189	102	63	0	1	1999
2008	3	30	183	461	559	370	282	190	130	49	3	0	2260
2009	7	27	118	322	430	360	232	183	118	72	0	0	1869
2010	0	36	413	453	606	796	325	198	132	98	8	0	3065
2011	5	36	174	618	759	552	420	423		124	10	0	3121
II. Kerged liiklusrikkumised													
2006	2	31	166	416	587	448	415	338	231	180	17	0	2831
2007	4	35	247	439	629	557	479	330	261	234	18	3	3236
2008	6	45	248	529	724	581	511	458	332	277	34	4	3749
2009	4	41	190	436	777	611	571	455	421	327	51	7	3891
2010	5	64	221	573	967	792	670	641	468	445	57	7	4910
2011	9	56	187	712	1080	1028	783	1224		546	76	4	5705

Allikas: Soome statistikaamet

Lisa 2. Soomes 2011. aastal õigusrikkumises kahtlustatavate korduvate isikute arv kodakondsuse järgi ning liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavate osakaal (k.a kerged liiklusrikkumised; näidatud vähemalt 100 õigusrikkujaga riigid; järjestus liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavate osakaalu järgi; paksus kirjas on näidatud Eesti naaberriigid ja Balti riigid)

	KOKKU kahtlustatavad	Kuriteos kahtlustatavad (v.a liikluses)	Liiklusalases õigusrikkumises kahtlustatavad	
			Arv	Osakaal (%)
Saksamaa	637	114	523	82
Norra	468	85	383	82
Ungari	149	31	118	79
Itaalia	352	83	269	76
Türgi	1678	466	1212	72
Soome	736274	220474	515800	70
Holland	286	93	193	67
USA	408	135	273	67
Serbia	180	60	120	67
Taani	153	52	101	66
Prantsusmaa	338	115	223	66
Ühendkuningriik	561	196	365	65
Rootsi	2881	1124	1757	61
Ukraina	512	200	312	61
Israael	107	43	64	60
Bosnia ja Hertsegovina	323	130	193	60
Eesti	14777	5951	8826	60
Pakistan	137	58	79	58
Hispaania	212	90	122	58
Poola	874	390	484	55
Afganistan	728	332	396	54
End. Jugoslaavia, endine Serbia ja Montenegro	852	396	456	54
Brasiilia	109	53	56	51
Slovakkia	120	59	61	51
Venemaa, endine Nõukogude Liit	12823	6362	6461	50
Kamerun	156	78	78	50
India	223	112	111	50
Bangladesh	198	100	98	49
Taimaa	519	263	256	49
Ghana	230	118	112	49
Läti	592	317	275	46
Vietnam	421	226	195	46
Iraan	1067	585	482	45
Egiptus	174	96	78	45
Iraak	1908	1088	820	43
Nigeeria	413	238	175	42
Bulgaaria	397	231	166	42
Hiina	457	266	191	42
Tuneesia	229	138	91	40
Sudaan	331	203	128	39
Keenia	173	112	61	35
Nepal	104	71	33	32
Leedu	725	510	215	30
Angola	162	115	47	29
Kongo DV	414	296	118	29
Sambia	123	90	33	27
Ilma kodakondsuseta	583	427	156	27
Valgevene	562	412	150	27
Somaalia	1975	1524	451	23
Alžeeria	220	174	46	21
Maroko	472	386	86	18
Rumeenia	2295	1934	361	16
Gruusia	159	138	21	13
Mongoolia	175	172	3	2

Allikas: Soome statistikaamet